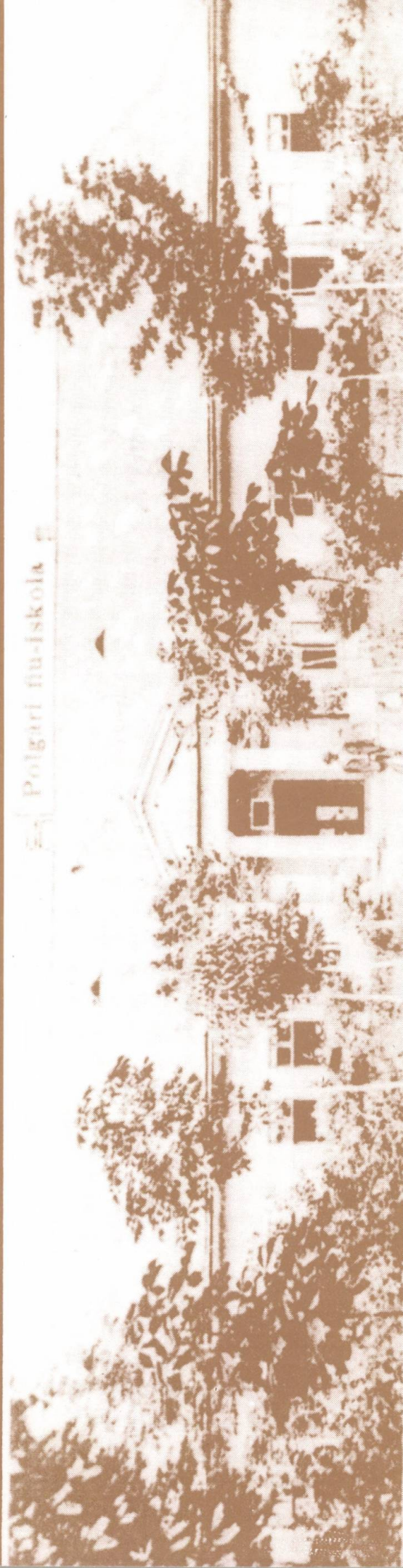

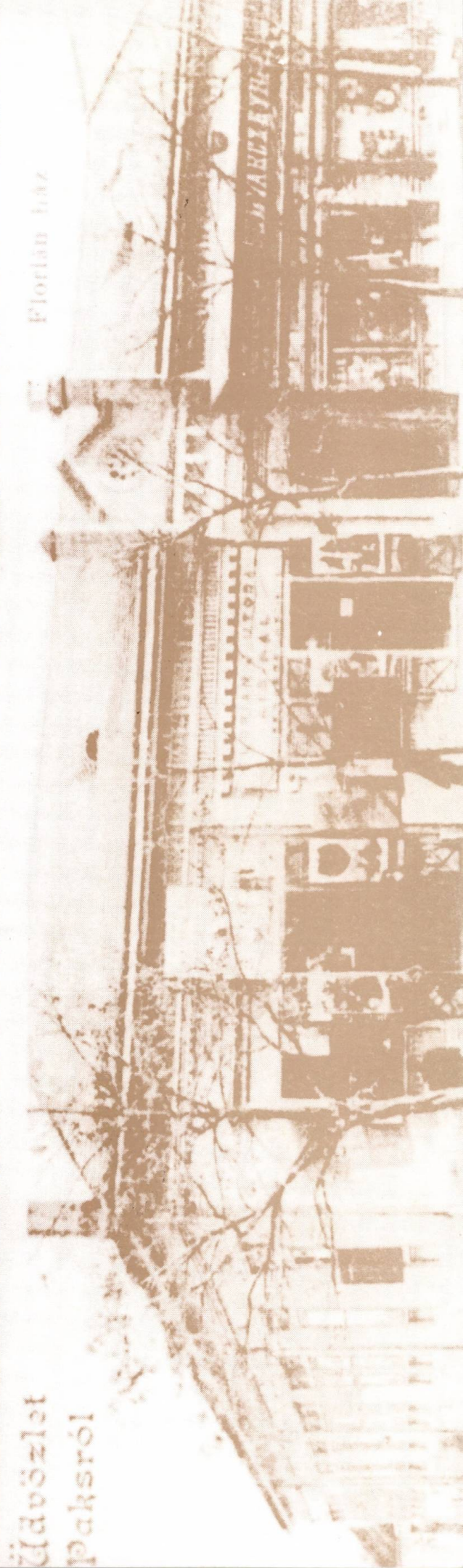
Paksi Fűkőr

1997/1

88

Polgári műiskola

Üdvözlét
Paksról

Flórián ház

"ÜDVÖZLET PAKSRÓL"

Két nevezetes épület látható az 1910 készült képeslapon. A felső képen Paks jeles iskolájának, a polgári fiúiskolának klasszicista épülete. Az épület előtt az 1901-ben szépen parkosított udvar részlete figyelhető meg. A mára hatalmasra fejlődött gesztenyefák árnyékában álló, szépen felújított épület a Bezerédj Általános Iskola egyik épülete.

Az alsó képen az egykori Flórián házat láthatjuk. A XIX. században romantikus stílusban épült üzletház ma is áll a Szent István tér sarkán. A tér felőli homlokzatát a "modernizálás" eredeti formájából teljesen kiforgatta. A Duna felé húzódó homlokzata még őrzi eredeti képét.

Az épület sarkától elindulva az első bolt az "ELSŐ TOKAJI COGNAC GYÁR FŐRAKTÁRA". Árusítottak: paksi borokat, palackozott sört, pálinkát, még denaturált szeszt is.

A második bolt "FLÓRIÁN JÁNOS UTÓDA KIS PÁL ÉLELMISZER KERESKEDÉSE". A két üzlet kiképzése hasonlít a Bazársor boltjainak kiképzéséhez. Nincs kirakat. A kifelé nyíló szép vastáblás boltajtók, rajtuk az árukat reklámozó táblákkal.

Az épület közepén elhelyezett bejáratot a főpárkány fölé emelkedő romantikus oromzat hangsúlyozza. A ház másik oldalán a városias portál már megváltoztatta az épület homlokzatát. A nagy kirakatokban bemutatható volt a bolt árukészlete. Az üzlet tulajdonosa Scvarcz Gyula volt. Üzletében női, férfi alsó- és felső ruházatot, cipőt stb. találhatott a vásárló.

Az épületben levő üzletek az első világháború után a Kis család tulajdonába kerültek.

Ők "modernizálták" az épületet. KIS PÁL utódként KIS KÁLMÁN fővárosi színvonalú modern üzletházat hozott létre. Az üzletház bővítésének esett áldozatul Jámbor Pál szülőháza.

Az államosítás után, több tulajdonos és funkció váltást, átépítést megélve ABC-áruházként működik.

Bencze Barna

100

ÉVE HALT MEG

JÁMBOR PÁL

Jámбор Pál (Hiador) halálának 100. évfordulója és a Költészet Napja alkalmából április 14-én ünnepi estet rendezett a Városi Könyvtárban a Jámбор Pál Társaság és a Magyarok Világszövetsége Tm-i szervezete. Az est díszvendége volt Halász Péter, a Honismeret című folyóirat főszerkesztője. Az est vendégei érkezéskor vehették kezükbe "A Közvélemény" frissen megjelent különszámát.

A műsor fiatal paksi versmondók közreműködésével kezdődött, akik nagy átérzéssel adták elő Jámбор Pál, József Attila és a paksi költők verseit. Ezt követően L. Németh Erzsébet olvasta fel vallomását Hiadorról, majd Beregnyei Miklós számolt be a legújabb kutatási eredményeiről. Többek között megtudhattuk: Jámбор Pál az 1848/49-es forradalom és szabadságharcban tiszti beosztásban szolgált és a tavaszi hadjárat alatt Damjanich tábornok hadtestébe volt beosztva, együtt lakva a híres hadvezérrel.

A beszámoló után Halász Péter beszélt a Honismereti Szövetség szerepéről – tevékenységéről, és a Honismeret c. folyóirat helyzetéről, terveiről.

Az esti program zárásaként Herczeg Ágnes "háziasszony" süteménnyel kínálta a vendégeket, majd kötetlen beszélgetés kezdődött a könyvtár emeletén és földszintjén.

Jámbor Pálra emlékezve

Száz évvel ezelőtt, 1897. április 14-én halt meg Szabadkán Jámbor Pál (Hiador), Paks híres szülőtte.

A nevét viselő társaság ünnepi műsorral emlékezett meg a város neves személyéről és a Költészet Napjáról.

Az utóbbi évek kutatásai eredményeként sikerült felfedezni a Bácskai Naplóban - Szabadkán jelent meg - az utolsó, Jámbor Pállal készült riportot. (Megjelent 1896. október 4-én) A riportból olyan információt tudhatunk meg - Damjanich hadtestében szolgált - melyről az eddig ismert források nem tesznek említést.

Íme az utolsó riport:

Hladornál

Egyszerű bérház patriarkalis berendezésű szobái - régimódi, a század közepének komoly stílusában tartott butorzat - a falakon az 1848-iki idők nagy alakjainak az arcképei - a nagy könyvespolcon Horatius, Petőfi, Hugo Viktor, Horváth Mihály művei, a szabadságharcban szereplők memoárjai - az egész otthonban méla, szinte áhitatos, csend ... Csak az szű perczeg szorgalmasan, mintha a suhanó idő itt megállott volna, csendesen, teli bensőséges, mély emlékekkel. Más levegő, más szellem van itt, mint künn a villámsebességgel rohanó kor zavaros életében. Egy nemes szép lelkű költő hona ez, távol a világ zajától, ideális idők elvihartzott szenvedélyeinek az emlékező csendjétől körülvéve. Horatius Tusculanuma lehetett ilyen, és Hugo Viktor guernesey-i magánya.

Mindakettő barátja e csendes otthon lakójának: Jámbor Pálnak.

Horatius és Hugo Viktor szelleme tükröződik a szabadkai remete lelkében, mint ahogy az erdők mélyén susogó patak tiszta vizében ezer színre török a napsugár és reszkető hullámfodrot ver fel a zugó vihar.

Horatius mélyen humoros és nemesen filozofáló költészetében, a jövőben bizó és a jelenben megnyugvó római lélek e művészien szép megnyilatkozásában találja fel Hiador a saját életének harmoniáját.

És Hugo Viktor fenségesen, romantikusan szárnyaló hevének, a nagy francia hányatott életének közvetlen közelből látott és vele együtt végig harczolt szenvedélyes küzdelme tölti be könyfakasztó emlékezetével Jámbor Pál öregségét.

A maga szép, hazafias törekvésű, mély szivből fakadó költészete pedig megédesíti az agg poéta magános óráit, erőt ad betegségében és vigasztalást nyújt a tűnő idő rohanásában.

Nála voltunk. Tanitványai és tisztelői. Szeretettel csüngtünk reszkető szaván, és amikor a mult emlékei könnyeket fakasztottak szelid szemeiben, a lelkünket mintha összeszorította volna valami hatalmas kéz ... Láttuk a szabadságharc hőroszait, hallottuk szavukat, amint Hiador merengő visszaemlékezéseiben megelevenedtek... Éreztük a költő ihletet gyönyörét a Szép imadásában és amikor az alkotás büszkesége nemes önérzettel adta ajkaira Horatius szavait

Exegi monumentum

Aere perennius...

akkor a világ legszebb irigysége dobogtatta meg szivünket. És forró, lázasan mély vággyal kívántuk, hogy ilyen öregség legyen a mi osztályrészünk is, fél évszázad viharjainak minden szépségével tele...

- A Bácskai Napló szerkesztősége nem kezdhette meg munkáját, mielőtt ne kért volna egy biztató szót attól, akinek a nemes példája mindannyiunk előtt követendő példakép. Elmentünk hát Jámbor Pálhoz, és a nála töltött félóra sok, nagyon sok szép emléket, sok erőt öntött belénk.

Az agg poéta beteg. Testét sorvasztó betegség tartja rabságban. De a szeme még lelkesen lobog, és a hangja szívet betöltő csengéssel szól: lelke fiatal és erős maradt, és nem engedi, hogy a test megtörjön a szenvedés súlya alatt. És amikor költészetéről, a 48-as évek eseményeiről beszél, akkor mintha ifjú lenne egészen.

Nem szólottunk talán semmit sem. Ő beszélt. Szépen, okosan szeretettel. Érdekes reminiscenciákat elevenített fel ifjúságából, amikor még tollal-karddal kellett küzdeni azért az ügyért, amelyet most mi is szolgálunk. Egy nemes munkában eltöltött élet bölcseségével adott tanácsokat a jövőre, szerencsét kívánt a működésünknek és nemcsak sikerrel biztatott, de támogatását is megígérte.

- Irni fogok önöknek, ha még ugyan fogok irni. Hisz nincs nagyobb gyönyörűségem ennél. És én szeretem a mai ifjúságot is, mert látom, hogy lelkes, hogy tud küzdeni, ha szenvedélye talán túlzásra is ragadja. De az ifjúság mindig szenvedélyes, még akkor is, ha a kor nem az. Én is voltam fiatal, és a korunk szenvedélyes volt. Akkor rátért a szabadságharczra. Szemében a meghatottság könnye csillogott és szavában ott rezgett a Szabadság világfelforgató küzdelmének az ereje. Aztán a küzdelem harcosairól beszélt, akik tollal meg karddal harcoltak a szent ügyért, és a vezérekről, akik a küzdelmet eldöntötték.

- Éppen most forgatom Damjanich emlékiratait és most is bámulom ennek a dicső embernek a nagy szívét.

Görgeyvel a legjobb barátságban volt és nagyra becsülték egymást. De a természetük más volt. Damjanich honvéd volt, aki égő lélekkel rohant a harcba győzni vagy halni. Görgey pedig katona és politikus, aki lelkesült a szent ügyért, de nem hitt a győzelemben és nem hitt a halál dicsőségében. Nagyra becsülték egymást. Az isaszegi dicsőséges nap után Görgey tisztikarával együtt Gödöllőn volt és éppen nagy vacsoránál mulatoztunk. Ekkor feltárul az ajtó és belép halványan, porosan, csillogó szemmel Damjanich, a győztes hadvezér.

Riadó éljenzés töltötte be a termet. Mindannyian felugráltunk és a lelkesedés lángja kapott el bennünket. Görgey pedig odasietett hozzá és szótlánul megölelte. A két férfiú némán, meghatottan borult egymás keblére perczekig. Mi pedig csendesesen álltunk és sokan a marczona katonák közül könnyeztek. Aztán Görgey maga mellé ültette Damjanichot és egész éjjel sokat beszéltek együtt, szeretettel hallgatva egymás szavát. Attól fogva barátok voltak. De később a két heves lélek össze-összecsapott, mint két kard, amely egy hüvelyben van. Én Damjanichcsal laktam együtt. Egyszer Damjanich este mogorván jött haza és szótlánul feküdt le, de egész éjjel nem aludt, és ha éjjel felébredtem, hallottam a nehéz, szenvedélyes sóhajtását. Másnap tudtam meg, hogy hevesen összeszólkozott Görgeyvel. Az ő nagy lelkét mérhetetlen szomorúsággal töltötte ez el, és napokig komor, szótlán volt. ez az ő barátságuk története...

Ezeket mondotta Hiador és könnyet törült ki szeméiből...

Aztán másról beszélt, öreg embernél szinte meglepő fiatalos, élénk modorban. Csak akkor lett megint melancholikus, amikor betegségére került a szó. De nem sokáig, mert megtalálta vigasztalását a jövő reménységében, amely nemes erővel tölti el mély szívét.

Némán, meghatottan távoztunk tőle. Kezünkön még meleg volt az ő kezének a szorítása, lelkünkben még ott rezgett szavainak a szárnyaló melegsége. És a szürke ég mintha kiderült volna, a világ megszépült volna körülöttünk, - nem: bennünk. Mert egy derült, szép lélek géniusza, Hiador áldó szava kísért bennünket.

Hiadornak köszönetüket és szeretetüket küldik tanítványai.

A TelePaks Szabadkán

Jámbor Pál halálának 100. évfordulójára készülve a TelePaks Szabadkára látogatott, abba a városba, ahol a költő életének nagy részét töltötte.

Szabadka Városi Könyvtárában nagyon sok és ritka anyagot őriznek Jámbor Pálról és munkáiból. A régi nyomtatványok osztályát vezeti Kunkin Zsuzsanna, ő válaszolt Koós Attila főszerkesztő kérdéseire Koós Ferenc kamerája előtt.

Koós Attila: Jámbor Pál kisebb-nagyobb megszakításokkal több mint harminc évet élt Szabadkán. Az Ő szellemi öröksége milyen módon van jelen a városban, mennyire ismerik a szabadkaiak ?

Kunkin Zsuzsa: Az itt élő szabadkaiak sajnos nem sokat tudnak róla, szerintem ha valakit megállítanának az utcán, és megkérdeznék ki Jámbor Pál, nem biztos hogy tudnának felelni rá. Hiszen száz éve már halott a költő. Viszont az idén, amikor a szabadkai gimnázium jubileumát ünneplik, és kutatják a szabadkai írók és közírók, sokat foglalkoznak a gimnázium igazgatóival és így persze Jámbor Pállal is, aki 20 évig volt igazgatója ennek a híres intézménynek, és bizony nyomot hagyott Jámbor Pál Szabadka közoktatásában. A korabeli újságokból és a gimnáziumi értesítőkből, amelyek bizony nagyon ritkák, különösen ezen a vidéken, nagyon kevés maradt meg belőlük, megtudhatjuk, hogy Jámbor Pál mint igazgató, nagyon közkedvelt volt, mert engedékeny volt. Van egy olyan feljegyzés róla, amely szerint ha egy diák valamilyen csíny miatt oda-került hozzá, és amikor megbüntette, utána a szemével mintha elnézést kért volna a gyerektől: én most téged megbüntettek, de azért ne haragudj rám. Tehát jószívű, nagyon közkedvelt igazgató volt. Nem volt túl szigorú és ezért nemcsak a tanárok, hanem a gyermekek is nagyon szerették. A szabadkaiak szeretetének a megnyilvánulását jelzi, hogy a temetésén nagyon sokan voltak jelen. Már azt is tudjuk, hogy a gimnázium épületében, az 5. osztály tantermében ravatalozták fel. Tehát az iskola magáénak vallotta, de a város is saját halottjának tekintette, hiszen díszsírhelyet szavazott meg Jámbor Pálnak. Nem Szabadkán született, de a város befogadta és magáénak vallotta.

Koós: Az ő itteni élete, munkássága számunkra kevésbé ismert. Keveset tudunk Jámbor Pál szabadkai életéről. Azt tudjuk, hogy Párizs után gyakorlatilag szinte teljes egészében Szabadkához kötődik. Korabeli feljegyzések azt sejtetik, hogy az ő munkássága fókuszában, forráspontjában az itteni polgárosodás megindítása állt. Ezekén túl mi volt az ő közéleti tevékenysége a gimnázium igazgatása mellett? Mit tudunk róla? A gimnáziumi igazgatóságán kívül mennyivel tudunk többet Jámbor Pálról?

Kunkin: Nem sokkal többet, viszont többet tudunk az írói munkásságáról, főleg mint költőről.

Koós: Személyesnek tűnik a kérdés de elkerülhetetlen: Ön hogyan került kapcsolatba Jámbor Pállal?

Kunkin: Mint könyvtáros a régi periodikus kiadványokat dolgozom fel és már több mint tíz éve annak, hogy elkezdtem ezt a munkát. A feldolgozás során akadtam rá a Vasárnapi Újság 1866-os évfolyamának egyik számában egy érdekes hirdetésre. Ez a hirdetés Jámbor Pál műveinek szabadkai kiadásait hirdeti és természetesen közlik, hogy hol vásárolhatók meg ezek a művek. Tehát már 1866-ban ismert volt Jámbor Pál nemcsak Szabadkán, hanem Pesten is, és feltételezem máshol is.

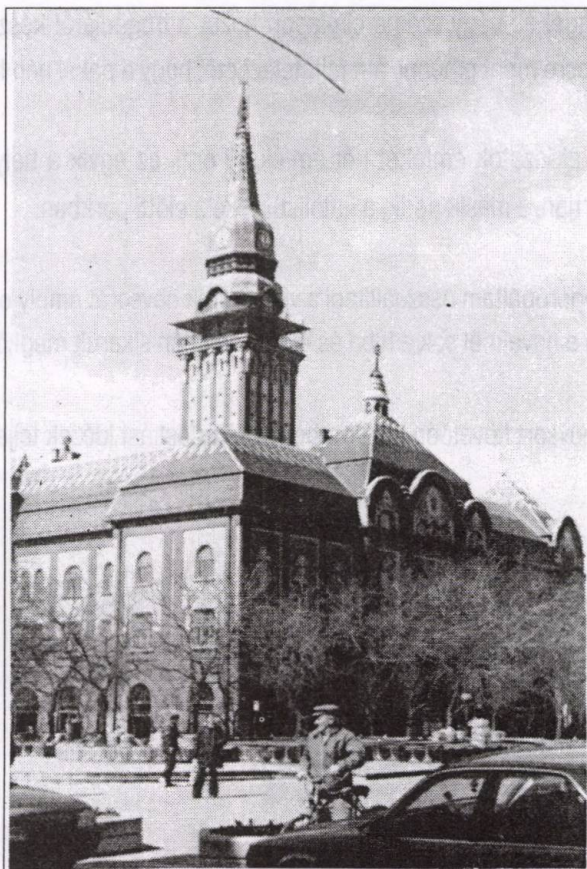
Koós: Azt tudjuk, hogy egy mesterkélt szított konfliktus vesztese, ugye itt Petőfi kontra Jámbor Pálra gondolok. Az ő élete és munkássága mit jelent a mai ember számára?

Kunkin: Valószínűleg nem sokat, de hogy ez ne így legyen, a Városi Könyvtár tesz arról, hogy a halálának 100. évfordulóján egy emlékkiállítás rendezzen, mert nagyon szép és ritka anyagunk van ehhez. Ezen kívül a városunkban megjelenő Üzenet című folyóirat is kéziratosokat kér a szabadkai levéltárosoktól, könyvtárosoktól, közíróktól Jámbor Pálról. A folyóirat kéri az írókat, hogy segítsenek a feledés homályát fellebbentetni Jámbor Pálról, hiszen nem érdemli meg ezt a nagy mellőzést.

Koós: A szülőváros és Szabadka kapcsolatában a jövőt illetően mit jelent Jámbor Pál? Paks és Szabadka tud-e közeledni Jámbor Pálhoz és általa egymáshoz?

Kunkin: Már a tény, hogy Önök eljöttek Szabadkára erre a beszélgetésre is azt mutatja, hogy ez természetes, és mi megteszünk mindent, hogy a paksi kutatóknak feltárjuk mindazokat a dokumentumokat, könyveket és folyóiratokat, amelyek Jámbor Pállal kapcsolatosak. Azt hiszem, hogy ez az együttműködés most a 100. évfordulón indulhat be úgy istenigazából. Sokat tudunk egymásnak segíteni, mert Szabadkát is érdeklik azok a dolgok, amelyeket Pakson már valószínűleg kikutattak.

Koós: Köszönöm az interjút, köszönjük a fogadtatást és a segítő szándékot. A további együttműködés reményében búcsúzunk Szabadkától.

A KOMPTRAGÉDIÁRA EMLÉKEZVE

Száztiz évvel ezelőtt 1887. június 18-án a biskói révnél Paks történetének eddigi legnagyobb katasztrófája történt. Emberi hanyagság miatt több mint 200 fő - zömmel nő és gyerek - lelte halálát a Dunában.

A tragédiával kapcsolatban - tudtommal - eddig két kiadvány foglalkozott, nevezetesen Bors József: a paksi búcsúsok dunai nagy szerencsétlenségének története című füzet, amely 1937-ben jelent meg és a Paks Monográfiája (1976) című kiadvány. Mindkét említett munka más-más adatot közöl az áldozatok számáról, egyben viszont egységesek: elhallgatják azt a nagy felháborodást, melyet az apátplébános viselkedése és a felelősség alóli kibúvási szándéka váltott ki Pakson.

A korabeli sajtók elolvasása után úgy tűnik, két ember tehető felelőssé a tragédia bekövetkezéséért: Müller a komp bérlője és Spiesz apátplébános. A bérlő azért, mert a túlterhelés ellenére elindította a kompot, az apátplébános pedig azért, mert magára hagyta a búcsúsokat, ült a szekeren és nem figyelt a tömegre.

Ma már teljesen mindegy, hogy ki volt a felelős, viszont egyoldalúan bemutatni valamit, az is felelőtlenység.

A tragédia megrázta az országot, a Budapest c. napilap öt egymást követő száma foglalkozott a szerencsétlenséggel és négy száma címlapon hozta a tragédiáról készült rajzokat. A helyi lap tudtul adta: az apátplébános Pécsre ment pihenni, ám feltételezhető, hogy a paksi nép haragja elől menekült Pécsre.

Az áldozatok emlékét két emlékmű őrzi, az egyik a helyszínen, ma a PA Rt. hidegvizes csatornájának jobb partján, a másik pedig a katolikus iskola előtti parkban.

Megpróbáltam összeállítani a vízbefúltak névsorát amely egyébként a már említett sajtótermékekben megjelent, ám a neveknél sok a hiba és elírás, de talán sikerült megközelítően helyes listát összeállítanom.

A névsort követően két korabeli sajtótudósítást idézek teljes szöveghűséggel.

- beri -

A Duna Vidéke (Paksi Lapok) 1887. június 26-i [II. évf. 26. (79)] számának 3. oldalán közli a "szerencsétlen áldozatok névsorát":

- Ács Mária mb.
Akkerman Erzsébet mb.
Akkerman Ferencné enk.
Arnold Józsefné enk.
Bach Ferencné enk.
Bach Jánosné (Hanol) mb.
Bebeimbuber Mari (12 éves) mb.
Bekker Teréz mb.
Berlinger Anna mb.
Berlinger Katalin (9 éves) enk.
Birkner Mihály mb.
Bodabelyi Anna (17 éves) mb.
Brokhauser József enk.
Büttl Antal mb.
Cimmer Jánosné (Krajdi) mb.
Cimmer Katalin mb.
Czug Erzsébet (14 éves) mb.
Czug Jánosné mb.
Czwickler Ferencné mb.
Esztergomi Erzsébet mb.
Esztergomi József (13 éves) enk.
Feidt Adámné mb.
Feidt Rozália (14 éves) mb.
Feil Katalin enk.
Feil Magdolna (17 éves) mb.
Feil Mihályné enk.
Feil Péterné (Bach) mb.
Feith Józsefné (Nepp) mb.
Fricz Anna (9 éves) mb.
Fricz Erzsébet (14 éves) mb.
Fricz Ferencné mb.
Frisch Magdolna mb.
Fritz Ferencné mb.
Gindl Ferenc enk.
Gindl Jakabné mb.
Gindl Magdolna (16 éves) enk.
Gindl Teréz mb.
Girst Jánosné enk.
Girst Pál (11 éves) enk.
Goldschmied Magdolna (10 éves) mb.
Goldschmied Teréz (Szendiné) mb.
Grósz Jánosné mb.
Grósz Jánosné (Spiesz) mb.
Grósz Pálné (Iskum) enk.
- Haasz Magdolna mb.
Hakstok Gyula (12 éves) enk.
Hakstok Mártonné mb.
özv. Halász Zsigmondné mb.
Hanol Erzsébet (11 éves) mb.
özv. Hanol Ferencné mb.
Hand Erzsébet (12 éves) enk.
Hencz István (nagydorogi) enk.
Hencz János (nagydorogi) enk.
Herczeg Jánosné (Müller) mb.
Hierenc ? (10 éves) enk.
Hingl F. (10 éves) enk.
Hingl Ferenc (11 éves) mb.
Hingl Jánosné mb.
özv. Hingl Jánosné mb.
Hingl Jánosné (Girst) mb.
Hirsch Jakabné mb.
Hirdt Jánosné mb.
Hirdt János (11 éves) mb.
Hoffer Antalné enk.
Homok Lőrincné mb.
Horváth Györgyné (Szalimai) mb.
Horváth János (nagydorogi) enk.
Horváth Erzsébet mb.
Hum Andrásné mb.
Hum Anna (17 éves) mb.
Hum Antalné mb.
Hum Jakabné enk.
Hunczinger Mártonné mb.
özv. Jáger Ferencné mb.
Jandtner Bálintné (Hag) mb.
Jandtner Ferencné mb.
Jubász Sándorné mb.
Kauscbek Andrásné mb.
Kern F-né (Akkerman) enk.
Kern J-né mb.
Kern Kálmán (11 éves) mb.
Kern Katalin (15 éves) enk.
Kien Józsefné mb.
Kindl Jakabné mb.
Kirchner Mihályné mb.
Koblmann Erzsébet (19 éves) enk.
Kovács Györgyné (Lengyel) mb.
Kovács István felesége enk. (kertész)

Kovács J. mb.
 Kovács J-né (Homoly) mb.
 Kovács J. enk.
 Kovács J-né mb.
 Kovács J-né (Spiesz) mb.
 Kreidenmacher Zsuzsa mb.
 Kramer J-né (Reichl) mb.
 Krisztián Jánosné enk.
 Krisztl J-né mb.
 Kródi J-né mb.
 Krómer József mb.
 Lacza A. (18 éves) mb.
 Lacza Andrásné enk.
 Lacza Borbála (12 éves) mb.
 Lacza Istvánné (Németh) enk.
 Ledneczky János mb.
 Ledneczky Zsófi (11 éves) enk.
 Lebngrubner Rozália enk.
 Magyar Mari (12 éves) mb.
 Magyar Róza (21 éves) mb.
 Marhovics Mibály mb.
 Marksz János (12 éves)
 özv. Mayer Ferencné (21 éves) mb.
 Mayer Gy-né enk.
 Mayer Jánosné enk.
 Mayer Katalin (10 éves) mb.
 Mészáros Gy-né mb.
 Mittler Sebestyénne mb.
 Müller Erzsébet (13 éves) mb.
 Nagy Istvánné enk.
 Németh I. leánya mb.
 Németh János (12 éves) enk.
 Németh Mária mb.
 Nikl Erzsébet (13 éves) enk.
 Nun Antalné enk.
 özv. Osztermayer Jánosné mb.
 Osztermayer Jánosné mb.
 Osztermayer Teréz mb.
 Osztermayer Katalin (10 éves) enk.
 Pach Lőrinc mb.
 Pach Teréz mb.
 Pákolicz Györgyné mb.
 Pákolicz Katalin enk.
 Pákolicz gyermeke (12 éves) enk.
 Papp Józsefné mb.
 Papp Mária (16 éves) mb.
 Patai Anna (18 éves) enk.
 Payerly F-né mb.
 Perger M. mb.
 Pétersz Teréz (12 éves) mb.
 Pupp Ferenc (18 éves) enk.
 Pupp J-né mb.
 Pupp Jánosné (Kern) mb.
 Pupp Mibályné (Kródi) mb.
 Pomerszbeim J-né mb.
 Posztós Andrásné enk.
 Resch Ignácné mb.
 özv. Resch J-né mb.
 Ricza Gyula (12 éves) mb.
 Ruff Ferencné (Tumpek) mb.
 Schiller Jakabné (Frisch Magdolna) mb.
 Schaller Mibály (6 éves) mb.
 Schnebl Erzsébet (18 éves) mb.
 Schnep Éva (11 éves) mb.
 Schmidt Pálné mb.
 Szilágyi Júlia (10 éves) mb.
 Szilágyi M-né mb.
 Szilágyi Teréz (11 éves) enk.
 Somogyi Júlia enk.
 Staft Antalné mb.
 Staft A. (12 éves) mb.
 Stamm J-né mb.
 Steinsborn Miklósné mb.
 Szűsz János (Hencsei) enk.
 Szakács András mb.
 özv. Szendy J-né mb.
 Szigeti Mibályné enk.
 özv. Táncsics Jánosné enk.
 Tieger Katalin mb.
 Till Erzsébet mb.
 Till Magdolna (11 éves) enk.
 Timár Anna mb.
 Tóth István (9 éves) mb.
 Treszli Franciska mb.
 Treszli Jakabné mb.
 Tumpek Ádámné enk.
 Tumpek Ferenc (10 éves) enk.
 Tumpek Teréz (12 éves) enk.
 Vác Ádámné (Tumpek) enk.
 Vác Anna (12 éves) mb.
 Vác Teréz (20 éves) enk.
 Váger Kata (10 éves) mb.
 Vass György mb.
 Varga István (nagydorogi) enk.

Varga Jánosné enk.
Varga Károly mb.
Vayer Éva mb.
Vayer Ferencné (20 éves) mb.
Vayer Magdolna enk.
Vayer Rozália mb.
Véber Magdolna mb.
Vébman Mibályné (Haag) mb.
Veigending Teréz (14 éves) mb.
Veisz Anna (10 éves) enk.
Veisz Antal enk.
Veisz Ferencné mb.
özv. Veisz Józsefné mb.
Veisz Józsefné mb.
Veisz Péter mb.
Veisz Péterné mb.
Veisz Rozália (12 éves) mb.
Veisz Vilmosné enk.
Vida Istvánné mb.
Vitt Antalné mb.
Vitus Juli enk.
Volf Jánosné mb.
Volf József (10 éves) mb.

Volt Józsefné (20 éves) mb.
Wébman János (14 éves) mb.
Weisz Erzsébet (12 éves) mb.
Weisz Ferenc (12 éves) mb.
Egy ismeretlen férfi bulla

A közölt névsorban kétszer is előfordult nevek:

Gindl Ferenc enk.
Grósz Jánosné mb.
Till Erzsébet mb.
Veisz Rozália (12 éves) mb.
Varga Jánosné enk.
Tumpek Ádámné mb.
Kertn Katalin mb.

A tragédia alatt három terbes né megszülte gyermekét és az ő holtesteiket is kifogták.

Összesen: 214 fő.

Jelmagyarázat:
mb = megbalt

Korabeli tudósítások a komptragédiáról

Pakson 1887-ben a "Duna Vidéke" (Paksi lapok) című közművelődési, társadalmi és közgazdasági hetilap jelent meg minden hétfőn. A lap tulajdonosa és szerkesztője Balázs Sándor, volt postamester és a dunaföldvári Schwarz Manó könyvnyomdájában nyomták. A szombaton történt tragédiáról először a június 20-án megjelent számban írnak. Az alábbiakban szó szerint idézzük a korabeli tudósításokat.

Duna Vidéke, 1887. június hó 20. 25. (78.) szám, 3. oldal: Újdonságok

"413 ember lelte halálát e hó 18-án a paksi felső révnél a Duna hullámaiban. A szerencsétlenül jártak Kalocsára indultak búcsúra s átkelés közben a szél által felkorbácsolt hullámok a telt dereglyét felfordították és sodorták a szerencsétleneket az örvénybe. A vízbefultak jó része dunaföldvári a többi pedig vidékbeli volt. Részletesebb tudósításokkal az idő rövidsége és a lap lezárása miatt a jövő számban fogunk szolgálni. Annyit azonban most is írhatunk, hogy a komp kettétört, s hogy a paksi apáttal 30-35-en menekültek csak meg."

Duna Vidéke, 1887. június 26. 26.(79.) szám:

A címlapon jelenik meg Gerenday Kálmán: A búcsusok s. verse

A búcsusok
(1887. június 17.)

Négyszáz lélek: ifjak, vénék
Ajkaikon rezgő ének,
Száll az égbe buzgó ima:
“Szent asszonyunk szűz Mária!”

Lebeg a rossz komp a vizen,
Am erősek mind a bitben;
Kicsiny bitű, ne félj, ne félj,
Bízz az Úrban, szeress, remélj!

Víz felett az Úr oltára,
Rajta bivők sokasága,
Fel-fel csap a sebes hullám...
Jézus segíts! Óh szent atyám...

Csendesül a víz haragja,
Sötét, mély sír van alatta,

Inog, recseg a dereglye,
Nem segít az Isten keze.

Elnémul a rezgő ének,
Merülnek az ifjak, vénék,
Összecsap a bősziült hullám:
“Boldogságos szent szűz anyám...”

A 23. oldalon: A Duna áldozatai c.

“E hó 17-én a képviselő választás alatt e jó paksi népet buszárokkal tipratták, szabdaltatták, s másnap a Duna hullámai szedték az áldozatokat, melyhez hasonlót csak bőszi háború idézhet elő!”

E hó 18-án reggel 7 órakor indult el mintegy 400, jobbára nőkből és gyermekekből álló búcsú Kalocsára, a kalocsai jezsuiták által ez előtt négy évvel behozott “Jézus szent szíve” ünnep búcsura. Ezelőtt a kalocsai búcsusok a felső révnél szoktak átkelni, a hol a kompok határozottan jó állapotban vannak; most azonban, az apát, az apátplébános Spiesz János ajánlatára, a távoli s gyalog egy órányira messze fekvő alsó révhez zarándokoltak.

Meg kell jegyeznünk, hogy egy-egy ily kompba 150 ember veszély nélkül elfér; de hogy egy ily lélekvesztő dereglyére majdnem 400 lelek beszorítsanak, - ez több a lelketlenségnél! A megrovás alól Spiesz Úr; mint intelligens, mint értelmes ember ki nem bújhatik; de sőt a vizsgálat Ő reá kiterjesztendő. Ha ő azt mondja híveinek, hogy fele menjen előre, s ha a komp visszatér - ő viteti át magát a visszamaradottakkal, - bizonyára megbajolnak előtte s ma nem lenne Paks siralom völgy.

Lapunk múlt számából dunaföldvári munkatársunk bibája folytán maradt ki a katasztrófa leírása, legnagyobb sajnálatunk s megbotránkozására olvasóinknak. Miután pedig lapunk Dunaföldvárott nyomatik ez idő szerint; a szerkesztő csak a lap megjelenése és szétküldése után vett tudomást e menthetetlen eljárásról s egy lap előállítása körüli érzéketlenségről. - A főmunkatárs Lebrer Úr azzal indokolta e bibát, hogy úgy is sok más közlemény maradt ki, tebát ez "semmi áron se jöhetett"; pedig csak egy kis jóakarát kellett volna hozzá. -

Most tebát, ha később is, leírjuk a szerencsétlenséget úgy, a mint legjobb kutforások után tebetjük. A kompot a mint beeresztették a Dunába, a tulsúly alatt, annak eleje a víz alá merült, a lőkés által a rajta levők előre hajoltak, minek következtében az egész súly a komp elejére esvén, az csakhamar megtelt vízzel; a roppant szél pedig hajtotta a járművet mind beljebb-beljebb! A révészek kidobták a köteleket, de az kétszer is elszakadt!

Ily kötelekkel kompot vontatni, a legnagyobb rosszlelkűség!
A nép látva a veszélyt, a kompon lévő Büttl Antal fuvaros kocsijára ugrált fel. Az apát is felállt arra, a népre áldást adva, beugrott a felkorbácsolt hullámok közé. Két kis leányka Pétersz és Usztyán Nina nyomban utána s a reverendába kapaszkodva kimenekültek. Egy asszony a komp vontató ló farkába kapaszkodva jutott át a tulsó oldalra. A többiek között irtóztató küzdelem keletkezett. Egyik a másikba kapaszkodott, egyik a másikat tüntette el! Egy anya, kis gyermekét szoknyájába fogva vitte kifelé s egy a közelében lévő szerencsétlen éppen a kis gyermekbe fogódzott, eltűnvn örökre mindkettő. Egy apa Weigerding István kiúszott; 14 éves leánya Teréz kérte apját, mentse ki őt, de az apa nem mehetett szeretett lánya megmentésére, mert a többiek őt is a víz alá vonták volna.

Weigerding ezután köteleket dobott a vízbe s mentett, a kit lebetett. Állítólag Varga Károly tanítót is kibúztta a partra, de a szerencsétlen eddig még nem volt megtalálható. Hova lett? Vissza esett e később a vízbe? Ez még eddig rejtély! -

Egy apa fiát nem menthette meg. A boldogtalan a kompban fogódzott, midőn valaki lábát kapta el - s eltűnt apja szeméi elől örökre.

Büttl Antal fuvaros már-már kiúszott, mikor a kis 11 éves Kern Kálmán sírva kérte, jöjjön mentse ki őt. Büttl vissza ment - s a gyerekekkel együtt eltűnt a hullámokban.

A gyereket Tolna alatt fogták ki, Büttl még kedden nem volt megtalálható. Takács Mihály nem tudja, miként menekedett meg. Azt tudja a Dunafenekét érintette.

Beszéltünk három nagydorogi emberrel. Nebéz, nagy csizmájukkal csak alig tudtak partra vergődni öten: öt társuk pedig kikkel Halasra iparkodtak a vásárra, - oda veszték; ezek közül 3 nagydorogi, kettő bencse pusztai volt.

Mindegyiknél nagyobb összeg volt s még keddig nem voltak találhatók. Valószínű, hogy gaz martalócok kifosztották a hullákat s lebet, hogy vissza dobták a vízbe!

Nincs toll, a zűrzavar, a szerencsétlenség leírására!!

Egy molnár ladik két molnárral sietett segítségre. A szerencsétlenek belekapaszkodtak a ladikba, azt felfordították s egyik molnár - pedig jó úszó, - a hullámok között lelte sírját.

Maga a város a legkétségbe esettebb képet nyújtja!

Nők keresik férjeiket, gyermekeiket; a férjek nejeiket, gyermekeiket; kezet tördelve, haját tépve jajgatás mindenfelé!

A hol a komp be lett eresztve, - volt kifogva a 12 éves Ricza Gyula. Ez volt az első halott, a kit láttunk. Anyja is jön kétségbe esetten! Ő volt az első, a kit az anyját érhető legszönyebb fájdalom ért! Sejtelmé - szomorúan teljesedett be.

Dr. Somogyi Zsiga, dr. Szinger Lipót segédkeztek a mentés körül s megtettek minden lebetőt, a mit ily későn érkezett segély nyújthat. A városban 1/4 11-kor terjedt el a borzasztó hír, tehát a katasztrófa után, mely 2/4 9 órakor reggel történt 2 óra múlva s mire kiérbettek, már elmúlt 11 óra. - Komlóssy közs. iskolai tanító s neje fáradszón buzgalmat fejtettek ki a betegek körül. -

A városban Daróczy Tamás főszolg. úr neje Szeniczey Stefánia ő nagysága kocsin járta be a segélyre szorultak házait, vivén magával bort, rumot, eczetet. - Kiss Lajos kocsiján szállította be a betegeket, Tóth Pál úr, Daróczy Tamás úr, Nagy Miklósné ő nagysága s mások átengedték kocsijaikat a betegek bázaszállítására.

Vasárnap délután 72 sír (köztük 3 kripta) fogadta be a rettenetes halállal kimult szerencsétleneket. Igen sok sírba 2-3 halott jutott. Anya és gyermekek. - Igen sok nő volt áldott állapotban. - Kiszámíthatatlan veszteség érte Paksot e nagy életadóval!!

Duna Vidéke, 1887. július 4. 27. (80.) szám 2.p.

Utóhangok a paksi katasztrófához

- A szerencsétlenül jártak közül 57 családban maradtak árvák; hol részint az apa, legnagyobb részt az anya halt meg; köztük vannak olyanok is, hol az apa is anya is elhalt. A kiskorú árvák száma eddig 144.

- Segélyre szorult oly családok, kiknél kiskorú árvák maradtak: 32...

- ... Hivatalosan megállapított, hogy a 18-iki szerencsétlenség napján beszált a kompba 378; ezek közül hivatalosan beigazoltott ez ideig, hogy 181 élve menekült, 168 bulla kifogatott s eltemettetett; 29 hiányzik. Ez a hivatalos nyomozati állás, június hó 29-ik napján.

*

A "Budapest" képes politikai napilap újabban küldött 5 frt 50 krt. szerkesztőségünkhez, mint az általa megindított gyűjtés eredményét; összesen tehát a "Budapest" szerkesztősége a múlt számunkban kimutatott 5 frt 65 krt-ral együtt: 11 frt 15 krt gyűjtött, mely összeget a város előljáróságának áadtuk át.

Amint a "Magyar Állam" című lap írja, Dulánszky pécsi püspök 500 frt-ot adományozott a szerencsétlenül jártaknak, - mely nagylelkűséggel szemben Spiesz János apát-plébánosnak, "csak könnyei vannak".

E "könnyeknél" el nem mulaszthatjuk, a "Pécsi Hírlap" következő hírét lenyomatni: "A paksi katasztrófa sokat emlegetett részese Spiesz János paksi apátplébános.

Pénteken Pécsre jött és itt dr. Lechner János kanonokhoz mint régi iskolatársához szállt. Nem áll az, mit róla szerte híreszteltek, hogy halálos beteg, mert némi kis megbülés s izgatottságon kívül az erőteljes

embernek semmi baja. Az ő elbeszélése szerint egész másként történt a szerencsétlenség s a fővárosi lapok hírei rosszakaratu ferdtések.

Ő mintegy 100 emberrel indult útnak Kalocsára s a kompra a saját fődeles kocsijával szállt föl az "alsó rév"-nél, a melyben Vargha tanítóval együtt ültek. A beszállás után a kompot fölbuzták a "felső rév"-hez, a hol mindenféle vásáros nép s más afféle szállt a kompra, mit azonban ő a fődeles kocsiából nem is látott s csak a veszedelem alkalmával látta, hogy nagyobb számmal szálltak föl mint a komp elbírhatott. S ez a körülmény, a mit a lapok mindeddig elballgattak. Az sem áll, hogy a pluviálét és a miseinget ledobta volna magáról, mert rajta sem volt. hanem úgy reverendástól ugrott a vízbe s abba kapaszkodott az a kis lány, a kit így kimentett a hullámok közül. Spiesz nébány napig marad itt, hogy a szerencsétlenség által okozott izgatottságát kis szórakozás által leküzdje, aztán visszatér Paksra."

Nos tehát tisztelt apát úr, ez nem áll! Tessék a fennebbi hivatalos adatokat figyelmesen átnézni, aztán azt állítani, hogy ő száz emberrel indult útnak. - Hisz az apát úr kocsin ment!!! Aztán kár a világot felültetni avval a kacsával, hogy az alsó révtől a felső révig vontatták fel a kompot. Hisz ez, egy majdnem fél napi út lett volna. Tessék apát úr átnézni a szerencsétlenül elveszettek névsorát; s alig fog egy pár vidéki és vásárosra akadni közöttük. - "Budapest" a "Pesti Hírlap" s e lap közölte a megbaltak s fel nem találtak névsorát s az apát Úr még is ily módon mer nyilatkozni s szemtől-szembe megbazudítani valódi tényeket! Valóban nem paphoz méltó nyilatkozat volt bíz ez!...

... A szerencsétlenséghez hozzájárultak még az apát urat szállított lovak is. Ugyanis midőn az irtózatossá váló kétségbeesés tetőpontját érte el, midőn mindenki eszt vesztve egymást marcangolta, tépte - a lovak is megvadultak, a hozzájuk közel levő szerencsétleneket maguk alá tiporták. - A lovak mellett és alatt 20 ily áldozatot találtak.

Ma mindenddig az a meggyőződés, hogy ha már Spiesz apát plébános vezette híveit a búcsura s ha már beengedett ennyi népet a kompra, - nem kellene ma könnyeket áldozni a szerencsétlenekért s Pécssett szórakoznia a kiállott izgalmak után, - e helyett a népet csilapította volna, kitartásra buzdítani törekedett volna s egyáltalán híveit ott hagyni veszni s neki menekülni, legkevésbé sem hivatásának megfelelő cselekedet volt; hisz e szerencsétlen nép látva papját kisbitűen megszökni igen természetes, hogy jobban kétségbe esett!

Ott van az uszodi póstakocsi! Ez bizony nem ment be a kompra. A fiatal subanc gyerek belátta, hogy már is túl van tömve a komp - s a nagyságos és főrisztelendő apát úr "fedele" (??) kocsijáról nem látta - legalább Pécssett ilyen alakban szépíti magát s még újságba is tétette, hogy ország-világ előtt az ő személye mentve legyen.

Pedig csalódik! S a ki menti őtet, - az nem bír érzékkel a szerencsétlenek és ezek visszamaradt családtagjai iránt; az nem képes felfogni a szerencsétlenség nagyságát, a sok családban beállott nyomorról képzelete sincs!...

A paksi rémeset.

- Egy szemtanu elbeszélése után. -

A szörnyű katasztrófát, mely Paks nevét oly szomoruan nevezetessé tette, maga Müller paksi révbérlő a következőkép beszélte el:

Az emlékezetes nap reggelén a révbérlő ellenzése dacára annyi bucsus nép szállt a kompba, hogy annak eleje a teber alatt ráfeküdt a kőpartra, s mikor a révész legények a komp köteleit eleresztették és a vízbe dobták, hogy az emberek buzzák be a bajóba - a bajó meg se mozdult. És a kötelet talán épen ezért senki sem buzza be. - Emelő rudakkal kellett a kompot belökni a vízbe, s még akkor is ugrott nébány ember a megindult járműbe.

A rudakkal való lökéstől a bajó megingott: eleje lesüllyedt a víz színéig s a hullám belecsapott. Akkor a nép ijedten a másik oldalra tódult, s a komp másik végét is hullámnak súlyesztette. Ekkor állt be a katasztrófa.

A nép segítségért kiáltott, de a halál szörnyű aratása elkezdődött. Egy kis fiu kiugrott a vízbe és a part felé uszott. Ha a többiek is követték volna példáját, talán megmenekültek volna, mert akkor még csak 4 méternyire volt a komp a parttól.

A megrémült nép azonban segítségért kiáltott, s azután elkezde harcolni az önfentartás ösztöne: egymást marcangolták a kétségbeesettek. Nem hallotta senki a partról a kiáltást, hogy vessék ki a köteleket; Bokor István kormányos, állítása szerint, kétszer is a vízbe ugrott, hogy a komp alatt uszó köteleket megragadja de nem sikerült neki, alig menekülhetett ki maga is a halálból. A kívánt célt, hogy a kompot visszavontassák nem tudták elérni.

A komp ezen kísérletek alatt még mindig közel járt a parthoz, de az edényből nem látszott már egyéb a karfánál, ez is csak egy magasságban a víz színével, aztán e fölött pár száz emberfej leirbatlan helyzetben. A segélykiáltás felülmulta a vihart és messze, messze elballatszott, mert az emberséges halászok, molnárok csakhamar odaértek s emberileg minden lebetőt elkövettek mentésükre. Eleintén a komp mellé jártak ladikjaikkal, sőt némelyek nagyobb dereklyékkal is, de annyian kapaszkodtak föl ezekre, hogy felborultak, és a mentők maguk is odavesztek. Ovatosságból távol maradtak a komptól, csak csákyakkal huzgálták a fuldoklókat a ladikba, - a tömeges menekülőket kerülték, nehogy - borzalom - önvédelemből ütni kelljen a szerencsétleneket. Volt példa erre is.

A kompon pedig leirbatlan borzalmasságok történtek; minden szempillantás egy-egy halál volt. Én mindent láttam - mondta a bérlő sirva, ágyában fekvé - de nem tudom elmondani: mit láttam. Velük usztam a komppal, hogy helyemből el ne hurcolhassanak, hagytam a ruhámat tépetni, hagytam a bajamat szaggatni, busomat karmolni, harapni; de még így is elvittek volna a halálba, ha a korlátok közé nem zártam volna lábaimat. Mint a sövény, úgy voltam a korlátok közé erősítve. Az összekulcsolt kezekkel rimánkodó szép arcu gyermekek, lányok, süket füleknék kiabáltak elhaló, tulvilági hangokon irgalomért. Legázolták őket a komp fenekére, öles vízbe. Asszonyok, leányok a komp fenekére kerültek vagy a hullám sodorta a Duna mélyébe alá. Csak az erősebbek kapaszkodhattak a karfákba, a gyöngébbeket lebuzták, leharapták onnan. Ruha, ing nélkül, meztelen vállakkal, vérző karokkal kapaszkodtunk, a

barapások özönével mit sem törődünk: egyetlen jajszó sem volt szemrebányás érte, meredt, révedező tekintetük sóváron csak a parton szaladgálókat nézte, kik mentésünkre semmit sem tevettek.

Egy óráig usztunk így a súlyedt komppal és minden pillanatban fogytunk. Már meg lehetett volna olvasni bennünket, csak annyian voltunk. Elpusztultak mellőlem; a sivalkodás megszűnt, az őrült megadás következett, reszkedő dermedés vitt a balál réve felé és nem tudtam, élek-e vagy halok. Nem éreztem semmit, a halált láttam közelemben. Később a komp szédítő ingását sem éreztem, és ez oly sajátságos érzés volt - a remény egy melegítő szikrája lobbant fel. Igen, mert a komp megfeneklett egy zátonyon. A Duna közepén egy zátony! Két kilométernyire onnan, a honnan a kálvária megindult. "Tartsátok magatokat még - itt vagyunk - megmentünk benneteket." - Ezek a bangok sokakra már késő, még nébányra jókor hangzottak. Az élőket kivitték a partra, hogy ott közülük sokan a síró emberek között haljanak meg.

(Következő számunkban az 1937-es kiadványból közlünk részleteket. Szerk.)

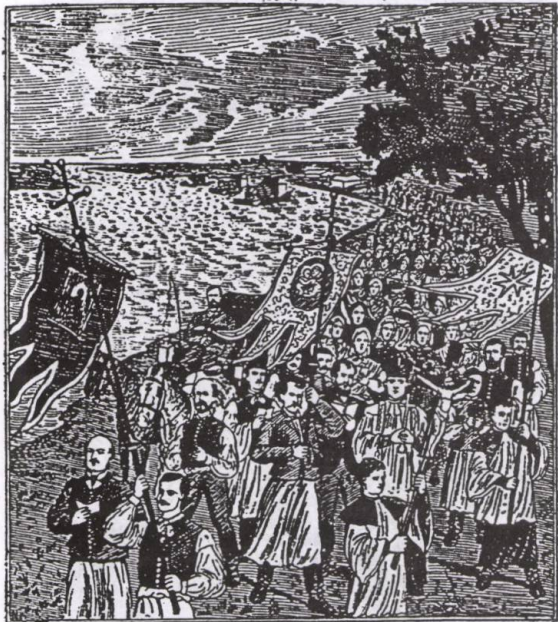
Tizenegyedik évfolyam 1887. 271. szám. Csütörtök, június 23.

BUDAPEST

KÉPES POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak: Hónaponta 2 Ft, félévente 10 Ft, évi 20 Ft. A postaköltséget a feliratkozó viseli. A hirdetésekért külön díjat kell fizetni. A lapnak jog van a közölt anyagok felhasználásához.

Az utolsó út.
A paksi szerencsétlenséghez.

Mai számunkban a paksi szerencsétlenség áldozatainak névsorát közöljük.

Lapunk mai száma 13 oldalra terjed.

Tizenegyedik évfolyam 1887. 270. szám. Szerda, június 22.

BUDAPEST

KÉPES POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak: Hónaponta 2 Ft, félévente 10 Ft, évi 20 Ft. A postaköltséget a feliratkozó viseli. A hirdetésekért külön díjat kell fizetni. A lapnak jog van a közölt anyagok felhasználásához.

A paksi rémeset.
- Az áldozatok temetése.

TARTALOM: Velejűk: Emlékezés a vértanúkra. - Politikai hírek. - Velejűk: A szerencsétlenség. - Kiszáradt. - Tíz: Aki élve az óra kezébe. - Újvilág. - Fővárosi hírek. - Tisztelet, levelem és híradás. - Tisztelet. - Kéret és Tisztelet. - Tisztelet. - Mai hírek. - Lapunk. - Az ország képviselőgyűlése. - Tisztelet. - Szózatok.

Lapunk mai száma 13 oldalra terjed.

BUDAPEST

KEPES POLITIKAI NAPILAP.

Helyesítési utasítások, melyek az ország minden részén érvényesek.
Előfizetési ár:
 Helyes évre . . . 12 frt. | Negyedévre . . . 3 frt.
 Fél évre . . . 6 frt. | Egy hónapra . . . 1 frt.
 Helyes száma ára: helyben 2 kr., vidéken 4 kr. Kiszámláz helyben minden hónapban, a vidéken minden negyedévi lejárattal.

Hirdetések
 a kiadóhivatalban vétetnek fel.
 6 soros postaihoz egyszerű hirdetésnél 12 kr., többesnél 10 kr.
 Apró hirdetések egyszeri kiadású 10 sorig 13 kr. címmel 45 kr. Minden további sor 1 1/4 krajczár.

Kiadóhivatal:
 Bpest, IV. kerület, Árkád 3. sz. (a várnagyok háza mellett) hird. az előfizetők és a lap szerkesztőjének levelei itt érkeztethetők.
Szerkesztői iroda:
 Budapest, IV. kerület, Árkád 3. sz. hird. a lap szerkesztőjéhez küldött levelek itt érkeztethetők. Szerkesztési levelek nem fogadják. A közlések díjazás nélkül nem adhatók.

Vizbefúlt bucsusok.

Lapunk mai számában közöljük „A boszúálló szövetkezete” és „Az elveszett millió” című regényeink folytatását.

Lapunk mai száma 8 oldalra terjed.

BUDAPEST

KÉPES POLITIKAI NAPILAP.

<p>Előfizetési ár: Hét napra 12 frt. Helyszedőre . . . 2 frt. Fél évre . . . 6 frt. Egy évre . . . 12 frt. Egyre szám ára helyben 2 kr., vidéken 4 kr. Zsebkönyv helyben minden számban, a vidéken minden megjelölt lapotársunknál.</p>	<p>Hirdetések a hirdétvártalban vétetnek ki. 6 sorosra postaiar egyveti hirdetésnél 12 kr., többesre 10 kr. Apró hirdetések egyveti közlése 10 szóig 15 kr. címmei 45 kr. Minden további szó 1 1/2 krajczár.</p>	<p>Kiadóhivatal: Bpest, IV., arkanalyán. 3 sz. az arkanalyán melléti ház az arkanalyán és a lap szedő káldára vonatkozó levelek indokolták. Szerkesztői iroda: Budapest, IV. Szabványos utca 2. sz. ház 4. a lap szedő káldára vonatkozó levelek indokolták. Bíróságtól levelek nem fogadjanak el. Kéziratok vissza nem adóznak.</p>
---	--	---

A paksi rémeset.

— A holttestek kiszedése a Dunából. —

TARTALOM: Vezércikk: Az angol királynő jubileuma. — Politikai hírek. — Választási mozgalmak. — Karcolatok. — Tárcza - A Tisza hullámai között. — Ujdonságok. — Fővárosi hírek. — Tudomány, Irodalom és Művészet. — Torpedók. — Egyletek és Társulatok. — Törvénysek. — Mai képünk. — Legújabb. — Az országos képviselőválasztások. — Táviratok. — Színházak

Lapunk mai száma 12 oldalra terjed.

**“REKVIEM: a vasútért, a múzeumért”
(avagy a Paksi Vasúti Múzeum az ígért jövő és a jelenlegivalóság tükrében)
/1996/**

Bevezető:

A Paksi Vasúti Múzeum tíz éve nyitotta meg kapuit. A múzeumi tárgyak, épületek és berendezések gyűjteménye frissen felújítva várta a nagyközönséget. Minden készen állt a vasúti skanzen jövőbeli biztos működéséhez és a későbbi bővítési tervek megvalósításához.

Ma, 1996-ban a Vasúti Múzeum lezárva áll. A szabadtéren kiállított szerelvények és mozdonyok enyészetnek indultak. A nagy ígéretek közül néhány újabb vasúti eszköz kiállításán kívül semmi sem valósulhatott meg. Hogy miért? E probléma gyökereit, vélt vagy valós okait szeretném kifejteni az alábbi fejezetekben.

MÚZEUMALAPÍTÁS - a Paksi Vasúti Múzeum születésének története

1896 decemberére másodrendű vasútvonal (77 km) épült Pustaszabolcs és Paks között. Az engedély-okirat értelmében az ugyanebben az évben épült Paksi Vasútállomás a Székesfehérvár-Pustaszabolcs-Paks vonal “végvállomását” alkotta az oda telepített eszközökkel együtt: mozdonyszínnel, fordítókoronggal, vágány-berendezéssel.

1987-ben a magyar állam beruházásából megépült a Paksi Atomerőmű, amely - még az építési tervek idején jelentős változást eredményezett a paksi vasút sorsát illetően. Az erőmű szállítási igényeinek megfelelően - Pakszon átépítették a vasúti berendezéseket, hiszen az erőmű működéséhez elengedhetetlen az új és a már kiégett fűtőelemek nagy mennyiségű, gyors és biztonságos szállítása. Ezért a korábban épített másodrendű vonalat elsőrangúsították, és meghosszabbították az erőmű kapujáig (Ez mindössze kb. 6-7 km-nyi vasúti sín lefektetésével járt). Emellett az 1896-ban épített Paksi Vasútállomás (ma: Ó-Paksi Vasútállomás) helyett a MÁV jóvoltából egy - az erőműhöz közelebb eső - új állomás épült, mellyel egy időben az ó-paksi állomáson a vasúti forgalom megszűnt. Gyakorlatilag a régi vasútállomás berendezéseivel, épületeivel együtt feleslegessé vált. Ez egyben egy emlékmúzeum telepítésének a lehetőségét is magában hordozta.

Később a MÁV Pécsi Igazgatóságának gyűjteményével kiegészítve ezen a helyen állították fel a jelenlegi vasúti gyűjteményt. Így a MÁV Pécsi Igazgatóságának segítségével és a Pesten lévő Közlekedési Múzeum vezetőségének közbenjárásával a MÁV akkori vezérigazgatója elfogadta az ó-paksi megálló múzeumává való átalakítását. Mindemellett Paks Város Tanácsa és a lakosság segítségével 1985. július 24-én 15 órakor Urbán Lajos (a MÁV akkori vezérigazgatója és egyben Magyarország közlekedési minisztere) ünnepélyesen megnyitotta a Paksi Vasúti Múzeum kapuit (1. ábra).

A meghívón szereplő szöveg:

*A Paksi Vasúti Múzeum széles körű társadalmi összefogás eredményeként készült el 1985-ben.
Köszönet mindazoknak, akik segítették megvalósulását.*

Paksen a vasúti skanzen két tényezőnek köszönhetően alakulhatott meg. Egyrészt, ennek lehetőségét - mint azt már említettem - az Atomerőmű Paksra telepítése miatti vasúti átépítések teremtették meg. A Közlekedési Múzeum e lehetőségeket megragadva a szükséges helyszíni felmérések után feljegyzést küldött a MÁV vezérigazgatójának, miszerint a paksi megálló és fűtőház az összes berendezésével együtt hitelesen tükrözi a korabeli helyi érdekű vasúti elrendezést és tárgykészletet. Ezzel indokolva javasolta, hogy a MÁV tekintszen el az ó-paksi fűtőház megszüntetésétől és azt muzeális célra használja fel. Emellett a MÁV Pécsi Igazgatóságának munkatársa, Varga István (az Építési és Pályafenntartási Osztály akkori vezetője) 1979-ben egy tanulmánytervet készített: A régi paksi állomáson létesítendő Vasúti Műszaki Múzeum megvalósítására javaslat címmel.

A javaslat része az az ajánlás, miszerint egy, már korábban tervezett műszaki múzeum Ó-Paks állomásra kerüljön. Az ajánlás indoklásai a következők voltak:

1. *A meglévő építmények csaknem teljes egészében biztosítottak, az eredeti formájukban, kis költségekkel helyreállíthatók.*

(...)

2. *Az állomás egy jellegzetes viciális vonal végpontja volt. Az állomás külső képe eredetben helyreállítható, a létesítményekben a műszaki állandó kiállítás biztosítható.*

3. (...)

4. *A múzeum látogatására érkezők több úton is elérhetik Ó-Paks állomást.*

a. *Vasúton. Budapest-Dunaújváros-Dunaföldvár-Paks. A vonalrész gyorsvonatpárt kapott. Esetleg kimondott múzeumi vonat beállítására is sor kerülhet.*

b. *Közúton. Paks a Budapest-Pécs-Barcs-i 6. számú főközlekedési útba esik, így megközelítése az ország minden irányából lehetséges.*

c. *Vízi úton -*

5. *Paks 1979. január hó 1-től városi rangot kapott, s mint új városnak, az lenne az első országos rangú kulturális intézménye.*

6. *A Duna-part kiépítése esetén (esetleges szabad strand) új kiránduló központot lehet kialakítani.*

A fenti megállapításokat 1979-ben írta le Varga István, de a közben eltelt időtől függetlenül ma is elmondhatóak mindezek, eltekintve az 1. pontban leírt "kis költségeken való helyreállítás" gondolatától, hiszen ez ma nem könnyű. Mindennek ellenére a vasúti skanzen felújításra szorul.

JELENLÉGI ÁLLAPOTOK - a vasúti romokról

A Paksi Vasúti Múzeum a Közlekedési Múzeum fiiláléjaként működik (ill. működött, hiszen jelenleg zárva van). Míg a múzeum területe és épületei a MÁV Rt. Pécsi Igazgatóságáé, addig a kiállított tárgyak a Budapesti Közlekedési Múzeum tulajdonát képezik. Most ezek a muzeális értékek teljesen lepusztult állapotban állnak a szabad ég alatt. A mozdonyokat ellepi a hatalmas gazrengeteg, az épületek vakolata teljesen szétázott, lepergett, és a mindennapi karbantartás hiánya miatt az évenkénti állagmegóvás nyomai sem észlelhetők a szerelvényeken. A múlt évben még a karbantartás is elmaradozott.

"Ma valójában úgy fest, mint egy külteleki állomás, ... pedig rengeteg ember megállna, ha ott rend lenne, tisztaság lenne. Egyszóval lerí róla, hogy ott engem nem várnak, engem ott senki sem vár" - mondja az Atomerőmű Látogató Központjának egyik munkatársa.

A múzeumot elég kívülről megtekinteni, már látható, hogy nem vonzza, nincs mivel vonzania a látogatókat, hiszen az értékek összemosódnak a hanyag környezet látványával. Lassan az is mindegy, hogy a múzeum tárgyai nyitott vagy zárt ajtók mögött állnak, hiszen a területet határoló betonkerítés töredezett, a drótkerítést pedig megrongálták, így a múzeum területére bejutni nem nehéz feladat: *"csak az nem visz onnét el semmit, aki nem akar"* - jegyezte meg a Paksi Helytörténeti Múzeum igazgatója 1995 januárjában.

A Budapesti Közlekedési Múzeum műszaki osztályvezetője - Tóth Károly - úgy vélekedett a helyi újságnak, hogy *"egyelőre a Paksi Vasúti Múzeum anyaga veszélyeztetettnek tekinthető"*. Elmesélte, hogy az előző években a Közlekedési Múzeum százazreket költött állagmegóvási célokra, és ehhez hozzátette, hogy idén (1996-ban) is mindent megtesznek a szükséges feljavítások érdekében.

ILLÚZIÓK - a jelen és a múlt összevetése; tervek

Tehát a kiállított tárgyak tulajdonosa (a Közlekedési Múzeum) minden évben ellátta karbantartási kötelezettségét, ám Varga József, a megbízott fenntartó - aki nagy álmokat szőtt a múzeum működtetésével és fejlesztésével kapcsolatban -, terveit sajnos képtelen volt megvalósítani. Ő és társai tervében az állt, hogy a múzeumot és környékét (parkoló, erdő, Duna-part) oly mértékben feljavítják és továbbfejlesztik, hogy az Expo '96 megnyitására regionális centrummá, illetve nagy befogadóképességű (és főleg jövedelmező) turistaközponttá váljon. A tervekben konkrétan az állt, hogy feljavításra és rendezésre kerül a múzeum parkolója és a múzeum belső kiállítódvara, ahol egyben, a már meglévő hálókocsikat szállodai célokra használják fel. A múzeum területén pedig, egy viszonylag hosszabb szakaszon (2-3 km) biztosítottá válik egy nosztalgiasút üzemeltetése a gyerekek és érdeklődők számára. Mindemellett tervbe vették a Duna-part teljes át- és kiépítését, ahol jachtkikötőt (a múzeum vízi úton történő megközelítésére) és vízimúzeumot építenének. A vízimúzeum kiállított tárgyai hajók, bárkák, uszályok, halászeszközök, csónakházak és egy vízimalom lennének. Az elgondolások között a - Vasúti Múzeummal szemközti - Sánchegy tetején kilátó, libegő és felüljáró létesítése is szerepelt, hogy a járókelők, és a 6-os út túloldalról várható gyalogosok is biztonságosan közelíthessék meg a múzeum-együttes (vasúti/vízimúzeum) területét.

Varga József szavait idézve:

"Az új Duna-parti múzeum skanzenben lehetőség nyílik a vízisportokra, portyázásokra, természetjárásra, a város és környék nevezetességeinek megismerése mellett. Cél: az étel-italt, szállást, pihenést, szórakozást, látnivalókat, sportolást igénylő turista akár együtt, akár külön-külön megtalálja mindazt, amit csak keres."

A nagy tervek ellenére mindezekből semmi sem valósulhatott meg, hiszen az Expo '96 elmaradásával párhuzamosan a bérlői lelkesedés is csökkent, majd teljesen elhalványodott. Másrészt hiányzott - a tervek arányában - a szükséges vagyoni háttér és a támogatók, illetve szponzorok széles köre.

Ahelyett, hogy a lelkes tervek a realitás talaján születtek volna, sajnos pusztán a fantázia síkján léteztek.

ÉRTÉKBECSLÉS - mekkora és milyen jellegű értéket jelent

A Vasúti Múzeum értékét reálisan felbecsülni nehéz feladat, hiszen a becslés során a muzeális tárgyak és épületek névértékét és eszmei értékét egymástól élesen el kell különíteni. Például, ha a vagonokat és pályafenntartási eszközöket hulladékvasként számítanak fel - a kiszámított forint érték bizony minimális összegeket jelentene. Viszont a múzeum kulturális, ún. eszmei értéke felbecsülhetetlen nagyságú, hiszen egész Európa területén összesen két szabadtéri közlekedési múzeum létezik, melyek közül az egyik Ausztriában található, a múzeum neve: Strasshof. A másik egyedülálló szabadtéri kiállítás pedig itt, Pakson található. Európában biztosan több száz közlekedéssel kapcsolatos múzeum üzemel, ahol a látogató végigsétálhat a kivilágított, fűtött termekben, viszont a kiállított tárgyak érintése, fényképezése TILOS. A fedett múzeumok esetében a közlekedési eszközök környezetének "élethű" ábrázolása többnyire - ha egyáltalán törekednek a környezet bemutatására - odáig terjed, hogy a múzeum falára fákat, bakterházat, esetleg egy integető baktert festenek. Jobb esetben pedig hungarocellelemekkel oldják meg az efféle díszleteket. Ezzel szemben a Paksi Vasúti Múzeum tárgyait azon túl, hogy meg szabad érinteni, még arra is van lehetőség, hogy azokat az érdeklődő - akár ki is próbálja. Hiszen a vasúti járművektől kezdve, a pályafenntartási eszközökön, fűtőházakon és az állomás várótermén keresztül egészen az utas- és munkásillemhelyig, minden valódi, és eredeti állapotban tükrözi a kor vasútvilágának jellegét.

Mind a mellékletben található múzeumterkép 16 800 m²-nyi területe (2. ábra), mind a skanzen tárgyainak leltára a múzeum értékességét tükrözi.

A kiállított tárgyak hozzávetőleges leltára:

- *vágányhálózat*, mely összeköttetésben áll a fővonallal;
- *kétállású mozdony*, benne műhely mellékvonali vontatási eszközökkel;
- vontatási *laktanya* helyiségei;
- *vízház*;
- *két vízdaru*;
- *egy ásott kút*;
- *mozdonyfordító korong*;

- fűtőház és csillós szényszerelő berendezés;
- a fűtőház kertjében egy értékes ipartörténeti emlék - a Pécsi Zsolnai Gyár által készített *porcelánkürtő*;
- távközlő berendezés;
- élőállat-rakodó és raktárépület (benne a vasúti tűzrendészeti eszközök kiállítása);
- kétszintes állomásépület:
  - csarnok;
  - váróterem;
  - pénztár;
  - forgalmi iroda;
  - állomásfőnöki iroda;
- utas- és munkásillemhely;
- mozdonyok és pályafenntartási eszközök kiállítása az udvaron.

Ezekon felül a gyűjtemények között megtalálható az a síndarab, melyet 1846-ban Széchenyi István fektetett le a Pest - Vác vasútvonalon.

A PROBLÉMA EREDETE - tisztázatlan kérdések

Mint az már a fentiekből kiderült, a probléma egyrészt abból ered, hogy a Paksi Vasúti Múzeumot vállalkozók kezébe adták/adják, és a vállalkozók pénztárcájára bízták/bízzák. Sajnos a vállalkozók többsége nyereség reményében veszi bérbe a múzeum területét. Egy múzeum - vagy egyáltalán bármilyen kulturális intézmény - fenntartása és működtetése általában nem kifizetődő. A bérlő nyereségorientált ahelyett, hogy az eszmei érték nagyságának tudatában venné kézbe a múzeum sorsát. Másrészt, ha akad egy bérlő, egy ún. fenntartó, akkor az alapítók - természetes módon - nem érznek napi felelősséget a múzeum iránt, gondolván: a múzeumi tárgyak és eszközök biztos kezekben vannak. Ráadásul Pécsen jelenleg pályázatot hirdetnek a múzeum újabb bérbeadására "Legalább meentsük, ami menthető !" jelszó alatt, hiszen képtelenek saját költségből finanszírozni a múzeum fenntartását.

A probléma másik forrása pedig a hatásköri és tulajdonjogi viszonyok tisztázatlansága. A mozdonyok és szerelvények karbantartási munkálata biztosan a Közlekedési Múzeum feladata. Viszont az, hogy a skanzen területén lévő fák és azok környezetének rendben tartása (pl. fűnyírás, kerítés megóvása) kinek a felelőssége - rejtély. Ha azt nézzük, hogy az adott terület kinek a tulajdonában áll, akkor a felelősség a MÁV Rt. Pécsi Igazgatóságára, különben - a múzeum fenntartási kötelezettségének oldaláról közelítve - a bérlőre hárul. Egyfajta "feltevés" szerint ezt a munkamegosztást meghatározza a bérleti szerződés, viszont ez esetben a szerződő felek egyike nem tesz eleget a rögzített szabályoknak, hiszen a múzeum területe eldzsungelesedett. A Vasúti Múzeum helyreállítása érdekében - véleményem szerint - az elsődleges, legalapvetőbb és egyben leghatékonyabb tennivaló a múzeum ügyében érintett szervezetek, személyek hatásköri és tulajdonjogi viszonyának rendezése. Emellett fontos ezek összefogása és együttműködése, hiszen a múzeum újbóli megnyitása érdekükben áll. A Közlekedési Múzeum számára fontos, hogy értékes vonatszerelvényei (melyeket hatalmas méretüknél fogva képtelenség kiállítani a budapesti múzeum termeiben) ne vesszenek kárba, a MÁV Rt.

Pécsi Igazgatósága pedig szívügyének érzi a múzeum sorsát, hiszen 1985-ben is az ő kezdeményezésüknek köszönhetően alakult.

Mindezek mellett a múzeum feljavítása, működtetése Paks város - és egyben talán az Atomerőmű - érdeke is. Hiszen a múzeum állandó működésével és rendezett környezetével részben ellensúlyozná az országnak - az Erőmű ittlétéből fakadó - Paksról alkotott negatív képét.*

EGY ALTERNATÍVA - olvasmány

Cél az érintettek közös megállapodása és jogi viszonyának tisztázása után, a költségek megosztásával, szponzorok kerítésével előteremteni a múzeum teljes körű felújítására szükséges pénzüsszeget - feltéve, ha az ötletet a tárgy- és területtulajdonosok a Paksi Önkormányzattal együttesen támogatják. Különbön nem érdemes hozzálátni a felújítási munkához, ebben az esetben jobb, ha a múzeumot örökre lezárják, és nem ébresztenek hiú reményeket sem önmagukban, sem a lakosságban.

Abban az esetben, ha a felújításra esik a választás, a felújításokon túlmenőleg ajánlatos a következő teendőket elvégezni:

1. A múzeum előtt 5-10 km-nyi távolságra hirdetőtáblán feltüntetni a Paksi Vasúti Múzeum létét.
2. Szakavatott idegenvezetést biztosítani, esetleg vasúti uniformisba öltözve.
3. Egy állandó büfé fenntartása.
4. A kiállítóterület és a parkoló rendben tartása.
5. A fű rendszeres nyírása.
6. A mozdonyok és az emléktárgyak heti portalanítása.
7. Nosztagiavonat elindítása.
8. 30-40 db esernyő biztosítása.

A nosztagiavonat esetleges elindítása nagyban fellendíthetné Paks város turizmusát. A Duna partján haladó vasútvonal egész az Erőműig húzódik. Az Erőmű újonnan megnyílt ún. Látogató Központjában egy modern műszaki kiállítás tekinthető meg. Témáját egyrészt a Paksi Atomerőmű története, másrészt az atomenergia bemutatása adja. A Duna és a 6-os út által közrefogott két kiállítás Paks két ellentétes oldalán található. Bár mindkettő műszaki jellegű, korban és témában egymástól teljesen különbözőek. Mindezekon felül a Paksi Vasúti Múzeumtól a Látogató Központig vezető vasútvonal közelébe esik a Paksi Képtár (kortársművészek kiállítása) és a Városi Múzeum (Paks múltjáról) épülete is. Az említett négy kiállítóhely a vasútvonaltól 6-7 perc alatt elérhető. A város és a vasútvonal kedvező fekvése meghatározhatná Paks kulturális arculatát. Az eszközök adottak, ezekből kellő odafigyeléssel, jó ötletekkel egésznapos programot lehetne biztosítani az ideutazók és a helyiek számára - de az elképzelés alapfeltétele, a Vasúti Múzeum jelenleg zárva van.

"... egy kis állomány régi képét a lehetőségekhez képest az akkori kornak megfelelően külsőségeiben állítsunk helyre, s tegyük lehetővé a ma emberének az emlékezést, jövőnek a történelmet."

UTÓSZÓ

1996. július 10-én a Paksi Vasúti Múzeum területén a Közlekedési Múzeum díszünnepséget rendez a tizenegy évvel ezelőtt megnyitott múzeum fűtőháza fennállásának 100. évfordulóján.

Az ünnepségre meghívottak:

- a MÁV Pécsi Igazgatóságának fontosabb munkatársai, köztük az alapítótagek
- Lotz Károly (a jelenlegi közlekedési miniszter)

Számukra július 10-én különjáratot indítanak, így a Pusztaszabolcs-Ó-Paksi vasútvonalon érkeznek az ünnepélyes évfordulóra.

KIEGÉSZÍTŐ JEGYZETEK

1. Az a helyiség, amelyben a vasút-végállomásokon a mozdonyokat és vasúti szerelvényeket tárolják (mozdonygarázs).
2. Vasúti járműveknek egyhelyben való megfordítására alkalmas korong alakú hídszerkezet.
3. Egyrészt az atomerőművek fűtőanyagait (függetlenül, hogy újról vagy már kielégt fűtőelemekről van szó) világszerte vasútvonalon szokás szállítani - ennek legfőbb oka az, hogy a vasúti szállító-konténerek anyaga acél, így tömegük 100-200 tonna körüli. Tehát ezek a nagy tömegű - és egyben nagy úrtartalmú - vasúti teherszállító vagonok biztosították a fűtőelemek nagy mennyiségben való és biztonságos szállítását. Másrészt eleve az erőmű blokkjainak építéséhez szükséges építőanyagok és alkatrészek szállítása céljából kellett kiépíteni a vasútvonalat egész az Atomvárosig, hiszen nem lehetett az Erőmű minden egyes összetevőjét teherhajón szállítani, főleg nem forgalmas közúton (6-os).
4. A Közlekedési Múzeum felkérte a MÁV vezérigazgatóját.
5. Az Atomerőmű felépülésének köszönhetően.
6. Varga István: *A régi paksi állomáson létesítendő Vasúti Műszaki Múzeum megvalósítására javaslat* (kézirat); 1979; 3-4. o.
7. Gyakorlatilag a Közlekedési Múzeum kihelyezett állandó, műszaki kiállítása.
8. *Paksi Hírnök* (helyi lap) 1995. január 20.; 9. o.
9. *Paksi Hírnök* (helyi lap) - még meg nem jelent számából
10. *Paksi Hírnök* (helyi lap) 1993. november 3.; 5. o.
11. A múzeum területén lévő tárgyak közül egyes darabokat kipróbálhatnak a látogatók. Például ezek között található az ún. *pályamesteri hajtóka*, mely egy sínre fektetett kézzel hajtható kiskočsi; annak idején a pályamester ezen haladva ellenőrizte és felügyelte az állomás rendjét.
12. Értékét növeli, hogy manapság egy másfajta módszer válik elterjedtté, melyet Y-pályának neveztek el. A megvalósítás szerint egy Y alakú vasúti pálya segítségével fordítják meg a mozdonyokat. Mindennek ellenére a forgókorongnak kisebb a helyigénye, és főként a mozdonygarázsba való beállást segíti.
13. A magyar vasút megalapítója.
14. 1973. június 1-től Budapest.

15. A vendégkönyvben olvasható, hogy sok látogatónak az esős idő miatt kellett lemondania a szabadtéri kiállításról.
16. Varga István: *A régi paksi állomáson létesítendő Vasúti Múzeum megvalósítására javaslat* (kézirat); 1979; 2.o.

FORRÁSOK

- meghívó Hajdú Gyula és Bazsánt Mihály, a MÁV Pécsi Igazgatóságának munkatársai
- tervrajzok Hajdú Gyula és Bazsánt Mihály, a MÁV Pécsi Igazgatóságának munkatársai
- fényképek - Szász Tamás, a Közlekedési Múzeum munkatársa
- Győrffy T. András, paksi fotós
- idézetek - A Paksi Vasúti Múzeum 1985-ös megnyitó ünnepségének meghívójáról
- Varga István 1979-ben írt javaslatából
- az adatok forrása - Bazsánt Mihály (a MÁV Pécsi Igazgatósága)
Hajdú Gyula (a MÁV Pécsi Igazgatósága)
Kováts Balázs (Paksi Atomerőmű Rt.)
Szász Tamás (Közlekedési Múzeum)
és a Városi Múzeum munkatársaival (a Paksi Önkormányzat kulturális képviselőjeként) való beszélgetések
- Koltai Mariann: A Paksi Vasúti Múzeum című szemelvénye
- Paksi Hírnök (hetente megjelenő helyi újság)

Szerkesztői megjegyzés

* A közvélemény-kutatások nem támasztják alá ezt a vélekedést.

Prantner Csilla

A szakdolgozat 1996-ban készült, viszont 1997-ben örömteli hírek érkeztek a Vasúti Múzeum házatájáról. Szarka József az alábbi örömhírt hozta:

A Paksi Vasúti Múzeum a település gyöngyszeme lehet

Több mint három esztendősz zárva tartást, és folyamatos leépülést követően július elején ismét megnyílik a látogatók előtt a Paksi Vasúti Múzeum. Úgy tűnik mégsem fognak beigazolódni azok a jóslatok, melyek szerint a Múzeum fenntartása és megóvása veszélybe kerülhet, ha azt nyereségorientált vállalkozók kezébe adják. A jelenlegi helyzetben éppen ellenkezőjét tapasztalhatjuk, történetesen azt, hogy a bérlő-vállalkozó paksi székhe-

lyű Dynamic Tradex Kft. megfeszített munkájának, dinamikus hozzáállásának köszönhetően szűnik meg a további leépülés, s a Közép-Európában egyedül álló kiállítási anyaggal rendelkező Múzeum csaknem feledésbe temetése. Lapunk Dr. Műhelyi János úrnak, a Kft. szaktanácsadójának tette fel ide vonatkozó kérdéseit.

A Múzeumot és a hozzá tartozó, hamarosan éjjel nappal működő Múzeum vendéglőt már június 1-én, a 10-re tervezett hivatalos megnyitó előtt meg szeretnénk nyitni a látogatók, illetve vendégek előtt. Minden okunk megvan arra, hogy bizakodjunk ebben, annál is inkább, mert az induláshoz kapcsolódó munkálatokat csaknem teljes egészében elvégeztük - mondotta Műhelyi úr. - Nagyon rövid időn belül megérkeznek azok a szakemberek, akik berendezik az épület együttesben található kiállítási tárgyakat, s ez nyilván azt jelenti, hogy a kiállítóterem máris megfelelő állapotban várják őket. Egyébként a mi hatáskörünk a külső, belső területek rendben tartására, őrzésére terjed ki. Az őrzéssel kapcsolatosan annyiban módosul, hogy a tönkrement kerítésrészeket mi javítjuk ki, ezenkívül mi fogadjuk a látogatókat. A kiállított vasúti építmények, tárgyak karbantartása teljes egészében a Budapesti Közlekedési Múzeum feladata, annál is inkább mert ezek az ő tulajdonában vannak. Természetesen ha lehetőségünk van rá ehhez is hozzájárulunk, jelenleg azonban a Múzeum hatalmas területének rendben tartása emészti fel minden energiánkat. Ezzel kapcsolatosan felkerestük többek közt az önkormányzatot is némi segítséget kérve a terület rendben tartásához (fűnyírás stb.) egyenlőre azonban nem kaptunk választ. Úgy gondoljuk, hogy a múzeum léte közügy, ezért is tervezzük egy alapítvány létrehozását, mely fenntartását segíti. Nem feltétlenül pénzre gondolok, hanem minden olyan eszközre ami segítheti a fennmaradást.

A múzeumlátogatáson kívül mit tudnak még ajánlani a vendégeknek?

Korábban említettem az éjjel nappal működő, melegkonyhás, teraszos, parkolóval ellátott vendéglőnket, ezenkívül, - amennyiben igény van rá egyszeri ingyenes ellátást biztosítunk a paksi óvodák, iskolák diákjainak. Mi nem táplálunk illúziókat, nem tervezünk jacht kikötőt, libegőt, vagy cserkész táborát. A korábbi vállalkozó sem volt képes ezeket megvalósítani, a mi lehetőségeink is behatároltak. Elmondhatom, hogy mióta itt munkálkodunk nagyon sok átutazó, köztük külföldiek szerették volna megtekinteni a múzeumot, s ez a jövőt illetően nagyon biztató számunkra. A Vasúti Múzeum három éven át Paks szégyenfoltja volt. Vallom, hogy megfelelő összefogással Paks gyöngyszeme lehet.

Szarka József

Beregnyei Miklós:

PAKS SAJTÓTÖRTÉNETE (3) A PAKSI KONZERVGYÁR HÍRADÓJA

Az 1945 után megjelent paksi sajtótermékek időrendi sorában a Járási Könyvtár Híradója, és a Duna Menti Magazin után, a Paksi Konzervgyár Híradója jelent meg 1974-1975-ben.

Több szempontból is különleges szerepet töltött be ez a havonta megjelenő üzemi lap. Először azért, mert ebben az időben a nagyközség legnagyobb, és meghatározó szereppel bíró üzeme a Konzervgyár, melynek a megyében sincs párja. Az atomerőmű építésének megkezdéséig minden ötödik paksi családból valaki a gyárban dolgozott.

Másodszor azért, mert ezt az üzemi lapot nemcsak az üzemben terjesztették - természetesen ingyen - hanem a nagyközség hivatalaiba is elküldte a gyár. Harmadszor pedig azért, mert a lakossághoz (dolgozókhöz) csak a Tolna megyei Népújság jutott el - az országos lapokat nem számolva - mint helyi orgánium.

A Híradót a Keszthelyi Ferenc vezette szerkesztőség jelentette meg, mint a gyári MSZMP Csúcsvezetőség lapját. 1974-ben 1800 példányban nyomták, ám 1975-ben 1500 példányra csökkentették a példányszámát. Az első évi számokat stencilezve, egy oldalas nyomással, míg a második évfolyamot már kétoldalú stenciles eljárással sokszorosították.

Örvös Ferenc, volt konzervgyári igazgató visszaemlékezése szerint nemcsak 74/75-ben jelent meg a Híradó, hanem később is, igaz nem havonta, hanem negyedévenként.

Ennek az állításnak nem találtuk tárgyi bizonyítékát, és a "Tolna megye sajtóbibliográfiája" is csak a már jelzett két évfolyam számait vette nyilvántartásba.

Szomorú tény, hogy a volt konzervgyári dolgozók és vezetők egyetlen példányt sem tudtak felmutatni. Ennél már csak az a szomorúbb, hogy a Városi Könyvtár sem rendelkezik a két évfolyam számaival. Szerencsére a megyei Könyvtárban megtalálható mindkét évfolyam, mind a 24 száma.

Tekintettel arra, hogy a Konzervgyár évtizedekig fogalom volt a paksi ember számára - sokak számára viszont az is marad - ezért fontosnak tartottam a gyár történetének néhány jelentős állomását felsorolni.

A gyár történetére vonatkozó adatokat Örvös Ferenc és Kródi József tulajdonában lévő korabeli kiadványokból és dokumentumokból merítettem.

A MŰLT

- 1932: a szeszfőzde megépítése, később szárító üzemrésszel bővült.
- a II. vil. háború alatt 4-500 fős üzemmé fejlődött.
- 1948-ban államosítják.
- 1951-52-ben már üveges és dobozos konzerveket is gyártanak.
- 1953-ban Paksi Konzervgyár néven önálló üzem lett.
- 1953: raktár és irodaépület felújítására került sor.
- 1954: a raktár bővítés éve.
- 1955-57: a volt feldolgozó üzemek felújítására került sor.
- 1958-ban megépült a 100 vagonos hűtőtároló és 1 db mélyfúrású kút.
- 1960-ban elkészült a 4 szolgálati lakás.
- 1962-ben készül el a 6 tonna/óra kapacitású új kazánház, transzformátorház, valamint 1 db 15 vagon/nap teljesítményű "Láng" sűrítő vonal.
- 1964: elkészült a gyár rekonstrukciós fejlesztési programja 4500 vagon/év készárú termelésre.
- 1965. IV. negyedév - 1970. I. negyedév között öt szakaszban valósult meg a rekonstrukciós fejlesztés.

Generál tervező: Élelmiszeripari Tervező Vállalat,

Generál kivitelező: Tolna megyei ÁÉV

Magas és mélyépítő tervező: Általános Épülettervező Vállalat

A beruházás teljes költsége: 150 millió Ft.

Kiviteli tervezés: 1965. III.10. - 1966.V.30.

A beruházás kezdete: 1965.IX.1.

Tervezett befejezés: 1970.IV.30.

Tényleges befejezés: 1970.II.28.

Néhány termelési adat:

1950-ben: 188 vagon/év

1960-ban: 1000 vagon/év

1965-ben: 2000 vagon meghaladta

Termelési adat	1965. év	1970. év
Termelőkapacitás(t)	22.500	45.000
Termelési érték (eFt)	160.000	400.000
Dolgozók átlag létszáma (fő)	1.500	1.900
Ebből munkás létszám (fő)	1.250	1.500
A feldolgozásra kerülő nyersanyag (t/év)	19.200	50.000
- ebből főzelékfélék (t/év)	14.400	42.500
- gyümölcsök (t/év)	4.800	7.500
- szükséges mezőgazdasági termőterület (ha)	2.360	4.316

Vezetők

1932 - 1938-ig	Freund Fülöp	telepvezető
1938 - 1948. március 25.	Beke Gyula	gyárvezető
1948. március 25 - 1948. szept.	Subecz Imre	gyárigazgató
1948. szept. - 1950. január	Boldizsár József	"
1950 - 1953-ig	Bóhner István	gyárigazgató
1953 - 1954-ig	Iszajev János	"
1954 - 1959-ig	Hlatky Béla	"
1959 - 1965-ig	Nagl János	"
1965 - 1984. dec. 31-ig	Örvös Ferenc	"
1984 - 1990-ig	Schiller József	"

Szakmai vezetők

1932 - 1934-ig	Paál László	szeszfőzde vez.
1934 - 1938-ig	Pásztor Viktor	gazdasági int.
1937 - 1944-ig	Berényi Imre	számtartó könyvelő
1938 - 1941-ig	Watterich Ödön	vegyésszámológép
1941 - 1944-ig	Ivacskovits Miklós	vegyésszámológép
1945 - 1946-ig	Oláh Imre	doboz mester, főgépész
1946 - 1948-ig	Kovács László	konzervmester
1948 - 1950-ig	Hankó János	főmérnök
1950 - 1952-ig	Ötvös László	mb. főmérnök
1952 - 1953-ig	Pataki János	műszaki vez.
1953 - 1954-ig	Hlatky Béla	főmérnök
1954 - 1956-ig	Hankó János	főmérnök

1956 - 1959-ig	Berei Ferenc	főmérnök
1960 - 1967-ig	Peák László	főmérnök
1967 - 1988-ig	Kródi József	főmérnök

A vállalat adatai

Első iparengedély adatai:

Címzett: Krausz-Moskovits Egyesült Ipartelepek R.T.

Tevékenység: Szeszfőzés

Engedély száma: 174.

Engedély kelte: Paks, 1932. november 14.

Második iparengedély adatai:

Címzett: Krausz-Moskovits Egyesült Ipartelepek R.T.

Tevékenység: Bornagykereskedés

Engedély száma: 194.

Engedély kelte: Paks, 1933. december 18.

Harmadik iparengedély adatai:

Címzett: Mezőgazdasági és Kémiai Ipartelepek R.T.

Tevékenység: burgonya és főzelék pelyhek, lisztek és különböző szárítmányok valamint gyümölcsaszalványok, főzelék-gyümölcs levek préselése és azok sűrítése.

Engedély száma: 2020.

Engedély kelte: Paks, 1942. május 2.

Alapítólevél adatai:

Címzett: Paksi Konzervipari N.V.

Tevékenység: Gyümölcs és főzelékkonzerv gyártása valamint szeszfőzés

Engedély száma: 217.

Engedély kelte: Budapest, 1950. január 5.

Kiadta: Könyvüipari Miniszter

A vállalat neve:

1937. november 14-től: Krausz-Moskovits Egyesült Ipartelepek R.T.

1939. március 28-tól: Mezőgazdasági és Kémiai Ipartelepek R.T.

1949. december 15-től: Paksi Konzervipari Nemzeti Vállalat

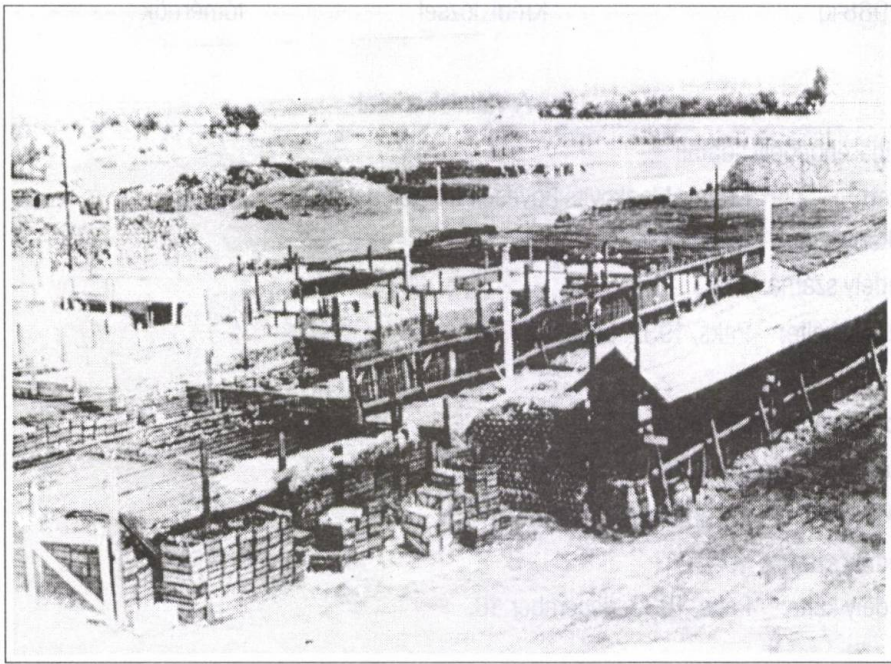
Felügyeleti szerv: Dunántúli Konzervipari Egyesülés Nagyatád

1952. május 01-től: Paksi Konzervgyár

Bővülés:

Faddi és Bogyiszlói telep: 1964. április 1.

Mindenki végezte a maga dolgát...

(Rövid beszélgetés Örvös Ferencsel, a Paksi Konzervgyár volt igazgatójával)

Feri bácsi ! Arra szeretnék kérni, hogy röviden próbáld felvázolni az életutadat. Honnan indultál?

Én bennszülött paksi vagyok, ez köztudott, itt születtem. Pakson jártam az elemi iskolába és a polgárit is itt végeztem. A polgári elvégzése után Bajára kerültem, ahol felső kereskedelmi iskolát végeztem, tehát ott érettségiztem a felső kereskedelmi iskolában. Akkor még ez a típusú iskola, amely nagyon jó iskola volt, univerzális képzést adott. A könyvelés, gyorsírás, gépírás, számvitel, banki dolgok, nemzetközi szállítás, árismeret, a tollfeldolgozástól a gyémántcsiszolásig, a sörgyártástól a cukorgyártásig, szóval mindennel foglalkozott, univerzális képzést adott ez a bajai iskola.

Ezután Keszthelyre kerültem az agráregyetemre, négy évet ott végeztem. 1947-ben fejeztem be egyetemi tanulmányaimat, de az akkori krízis helyzetben az agrár diplomával nem lehetett elhelyezkedni. Erre az időszakra esett az államosítások tortúrája. Ezért Pestre mentem és elvégeztem a tanárképzőt. Öt évnek a pedagógiai tárgyait végeztem el egy év alatt, és így lettem mezőgazdasági szaktanár.

Ezután Kalocsára kerültem a tanítóképző intézetbe, ott közel két évig tanítottam. Utána Palánkra kerültem a Mezőgazdasági Technikumba. Pakson laktam és úgy jártam be naponta motorral Palánkra. Ez elég fárasztó volt. Akkor jött egy ajánlat, a Paksi Konzervgyárban a nyersanyag osztályon üresedés volt, s felkeresett Hankó János főmérnök, hogy lenne-e kedvem átmenni hozzájuk? Örömmel mentem a gyárba, hiszen így nem kellett naponta eljárni Paksról. Tehát 1955 májusában kerültem a konzervgyárba és tíz évig dolgoztam a nyersanyag osztály vezetőjeként, majd húsz évig voltam a gyár igazgatója. Először megbízott igazgatóként kezdtem, mert az akkori igazgató - Nágel János - beteg lett. Kezdetben két hónapra vállaltam az igazgatóságot, hiszen nem akartam igazgató lenni, aztán a két hónapból húsz év lett.

Ekkor indult a konzervgyár rekonstrukciója. Előtte aránylag kis gyár volt, pár száz főt foglalkoztató kis üzem. De csak szezonban foglalkoztatott embereket, téli üzemből szerényebb volt a foglalkoztatás. A rekonstrukció végére a gyár 40.000 tonnás kapacitású lett és csúcsidejében kétezer embert foglalkoztatott. Ebben az időben a megye legnagyobb üzeme volt a Paksi Konzervgyár. A hatvanas évek végén indult az atomerőmű építése, ekkor folyamatosan csökkent a létszám, a termelés viszont nőtt. Minden energiánkat a termelékenység fokozására fordítottuk. Nekem az volt a jelszavam, hogy az atomerőművet miattunk nem viszik el, a mi problémánkat nekünk kell megoldani. Gyakorlatilag különböző átszervezésekkel, ésszerűsítésekkel, technológiai fejlesztéssel stb. el tudtuk érni azt, hogy a kétezres létszám majdnem felére csökkent, termelésünk viszont tízezer tonnával növekedett. Ilyen nagyfokú termelékenységet tudtunk elérni.

1985. január 01-el mentem el nyugdíjba, azóta élem a magam nyugdíjas életét.

Úgy tapasztaltam, hogy a Konzervgyár fogalom volt a nagyközségben. Mit jelentett a gyár Paksnak?

Nézd, a fő foglalkoztató, a legnagyobb munkaadói hely a konzervgyár volt. A maga kétezer fős létszámával meghatározó jelentősége volt nemcsak Pakson, hanem Paks környékéről is sok embert foglalkoztatott.

Voltak üzemrészlegeitek a környéken?

A nagy munkaigényű előkészítő munkafolyamatokat kihelyeztük amikor az atomerőmű építkezés már beindult, és itt a nagyközségben már nem lehetett a létszámot biztosítani. Ekkor létesítettünk előkészítő telepeket a környező községekben. Két

állandó telepünk volt: Faddon és Bogyiszlón. Ezeket a Kalocsai paprikásoktól vettük át - de a termelés túlnyomó többsége a Konzervgyárban történt. Visszatérve az előző kérdésekhez, hogy mit jelentett Paksnak a konzervgyár: akkor fogalom volt, hogy dudált a gyár reggel hat órakor, délben és délután kettőkor. Aztán később az atomerőmű vette át ezt a vezető szerepet és a konzervgyár fokozatosan kiszorult a munkaerőpiacról.

Csak az atomerőmű szívta el a munkaerőt?

Nem, hanem a Ruhai Szövetkezet is nagy konkurenciát jelentett. A férfi munkaerő jelentős része az atomerőműbe vándorolt, a nők viszont a Ruhai Szövetkezetben próbálták szerencsét. /Egyébként 1997-ben Pakson két nagy üzem van, nevezetesen a PA Rt. és a Ruhai Szövetkezet. (B.M.)/

A munkaerő elszívásnak volt bérfelhajtó következménye is?

Mindenhogyan kellett a béreket emelni, de a versenyt nem tudtuk tartani, mert az építkezésen és a PAV-nál lényegesen magasabb béreket fizettek. Ám a teljesítmények növelésével jócskán tudtuk emelni a béreket. Olyan bérezési rendszert alakítottunk ki, hogy a dolgozók érdekeltsége a minél nagyobb termelés legyen, mert azzal nőtt a bére. A teljesítményt pedig nem korlátoztuk.

Jó példa volt erre a zakuszkatöltés: kezdetben kézzel tömték, és minimális mennyiséget csináltak. Akkor újítottak egy töltőgépet, persze bizonyította mindenki, hogy azzal sem lehet többet csinálni. Mondom jó. Így ment ez egy hónapig. Ezután azt mondtam: aki X kilót tölt, az kapja az alapbért, aki többet tölt, az többet kap, aki még többet tölt, az még többet kap. S a végén, pár hónap múlva a maximumot töltötte mindenki, igaz, meg is kapta a bért érte. Ilyen módszerekkel tudtuk fokozni a termelést, így tudtuk a létszámcsökkenés ellenére a termelékenységet növelni.

Azt lehet mondani, hogy az építkezés és az erőmű beindulása előtt 2000 fő volt a létszámunk és ez csökkent le 1000-1100 főre. A termelékenységünk viszont nőtt, ezért emelni tudtuk béreinket is.

Annak idején nehéz volt bejutni a konzervgyárba?

Kezdetben rettentő nagy volt a túljelentkezés. Igen kritikus időszak volt az október, amikor a szanálások kezdődtek és a téli létszámra kellett átállni. Emberileg az volt a legszönyűbb, hogy a dolgozó anyáknak azt kellett mondani: nincs tovább munka. A nagy rekonstrukciós munkák befejezése után, amikor már 2000 főt foglalkoztattunk, ekkor már egész évben volt foglalkoztatás. A rekonstrukció egyik legfontosabb eredménye volt, hogy folyamatossá tudtuk tenni a foglalkoztatást.

Hová kerültek a gyár termékei?

A rekonstrukció tulajdonképpen a szovjet energiaimport ellentételezésére épült. Az államközi szerződést 1985-ig kötötték, melynek keretében az ország konzervgyárait korszerűsítették és a szovjet gáz, olaj és villamosenergia-importért konzervekkel fizettünk.

Feri bácsi, 1974-75-ben jelent meg a Konzervgyári Híradó. Hogyan emlékszel vissza: miért indítottátok el?

Egyszer azért indítottuk el, hogy a saját dolgozóinkat tájékoztassuk, másodszor pedig azért, mert volt bennünk egy egészséges lokálpatriotizmus is. Tájékoztatni akartuk a lakosságot, hogy mit csinálnak, hogyan dolgoznak, miként élnek a mi dolgozóink. Ezen túl pedig rögzíteni akartuk eredményeinket. Akkor még nem volt helyi lap, helyi TV és rádió és így a Híradó lapjain tudtuk tájékoztatni a lakosságot.

Elég nagy példányszámban, 1500-1800 példányban jelent meg.

Pontosan azért, hogy a nagyközségben különböző helyekre - hivatalok, könyvtár - eljuthasson.

Az első számban két bevezető van. Az egyiket az MSZMP írta, a másikat pedig Te. Milyen volt a viszony a vezetés és a párt között?

Mi itt egy csapatban voltunk. Az egész vállalatra az volt a jellemző, hogy együtt dolgoztunk. Az volt az elvünk, hogy együtt sírunk és együtt nevetünk. Nem volt elkülönülés, hogy most ez pártszervezet, ez meg szakszervezet... stb. Közös érdeket képviseltünk a gyárért. Mindenki végezte a maga dolgát, és mindenki a maga területének volt a gazdája. Mi nem szóltunk bele a szakszervezet, pártszervezet ügyébe, hiszen ők nem szóltak bele a gazdasági ügyekbe. Alapvető kérdéseket mindig közösen, a havi programtárgyaló értekezleteken beszéltük meg. Ezeken az értekezleteken részt vett minden osztályvezető, és a társadalmi szervezetek vezetői is ott ültek. Ott mindenki elmondta a maga programját, véleményét és amiben vita volt, azt megtárgyaltuk és közösen alakítottuk ki álláspontunkat. Olyan nem volt, hogy egyik dirigál a másiknak, a másik az egyiknek.

Értsem úgy, hogy volt szakszervezet, pártszervezet, de a lényeg az volt, hogy menjen a munka?

A szakszervezet a dolgozók érdekvédelmére vigyázott, a pártszervezet a maga dolgát végezte. Viszont a gyárban dolgozók hangulatának, ellátásának, munkakedvének, teljesítményének szinkronban kellett lenni. Nem

lehetett külön utakon járni, külön kakaskodni egyik vagy másik területen. Végeredményben a szervezeti felépítésünk biztosította, hogy az üzemrészek, osztályok önálló programokat készíthessenek és azt meg is valósíthassák. Gyakorlatilag az egyéni teljesítményeket igyekeztünk maximálisan kihasználni, mert azt tartottam: mindenki a saját területéhez kell, hogy értsen, ott nyújtsa a maximumot és ne kiabáljon át más területére. Ez szépen is működött, különben nem tudtuk volna a nagy feladatokat megoldani.

Annyi újítást, annyi új gépet kevés helyen csináltak, mint nálunk, mert mindenki saját területén gondolkodott és a legjobb tudása szerint valósította meg elképzeléseit.

Nyilván akkor amit megvalósított, annak a dotálása sem maradt el. Nem fukarkodtunk az újítási díjak kifizetésével. Csak így tudtuk megvalósítani a Magyarországon akkor még ismeretlen feladatot: csökkentett létszámmal emelni a termelést, így évről-évre nőtt a termelékenységünk.

Találni utalást a Híradóban a dolgozók iskolai oktatására? Ezt is támogatta a gyár vezetése?

Nézd, a tudás az hatalom. Ha a dolgozók tudásszintje növekszik, az az egész vállalatnak jó. Csak az értelmes, a megfelelő helyen, megfelelő tudással rendelkező dolgozóktól lehet megfelelő eredményt elvárni. Volt szakmunkásképzőnk, volt általános iskolai és középiskolai képzésünk. Az iskolába járó dolgozóinkat sok mindenben segítettük és támogattuk a magasabb tudás megszerzése érdekében.

Visszakanyarodva a Híradóhoz. Csak 1974-75-ben jelent meg?

Sajnos erre nem emlékszem pontosan, nekem úgy tűnik, hogy nem szűnt meg 1975-ben. Igaz kezdetben havonta jelent meg, de úgy rémlik később már csak negyedévente. Sajnos nekem egyetlen példányom sincs.

1985-ben jöttél el nyugdíjba. Te kérted a nyugdíjazásodat?

Az volt az álláspontom, hogy mihelyt betöltöm a 60. életévemet, nyugdíjba megyek, kell a hely a fiataloknak, csinálják ők tovább. Elhatározásomat véghez is vittem, 1984 októberében a megjelenő közlönyöket már át sem néztem. Azt mondtam: gyerekek, ez már a ti dolgotok, ebbe én már nem szólok bele, ezt már ti csináljátok tovább. Így 1985. január 01-jével nyugdíjba mentem, utódom Schiller József lett.

Gondolom később is érdekelt a gyár sorsa?

Figyelemmel kísértem-kísérem a Paksi Konzervgyár sorsát. Sok minden rosszul sült el, hosszú ideig tartott a privatizáció. Nem lett volna szabad hagyni, hogy így leépüljön az üzem. Sokáig nem volt igazi gazdája az üzemnek és a sok bába között elveszett a gyerek.

Hogyan telnek a nyugdíjas évek? Mit csinálsz?

A nyugdíjas éveim azzal kezdtem, hogy végig jártam Paks összes utcáját. Volt olyan utca ahol negyven éve nem jártam, hiszen egy útvonalam volt: lakás-munkahely. Kertészkedem, horgászgatok, sétálgatok és olvasgatok.

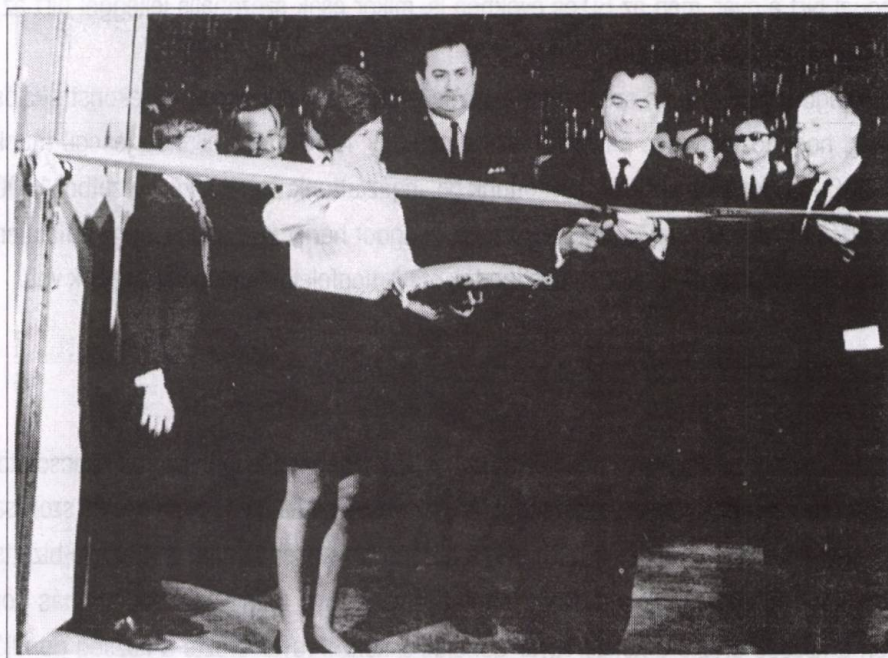

Eddig még nem értem rá unatkozni. Nem hajtom túl magam, kényelmesen, amit a test megkíván, ameddig az egészségem tartja, addig csinálom és tudomásul kell vennem, hogy egyszer az idő eljár és be kell fejezni a dolgot.

Remélem még messze van ez az idő. Nagyon jó egészséget és boldog új évet kívánok.

Köszönöm szépen, neked is kívánom.

- beri -

A Konzervgyár Főmérnöke
(Beszélgetés Kródi József ny. főmérnökkel)

Józsai bácsi ! Vessünk egy rövid visszatekintést az életeredre!

1928. március 30-án Pakson születtem. Elemi iskoláimat Pakson a katolikus iskolában végeztem, majd a négy polgárit is Pakson végeztem el. Ezután Pestre kerültem a Szent István Kereskedelmi Középiskolába, ám 1944. március 30-án bezárták a háború miatt az iskolát, minket pedig hazaküldtek. A 45-ös háború után a Pakson megindult Kereskedelmi Iskolában érettségiztem. Érettségi után Pesten próbáltam elhelyezkedni és kőműves tanuló lettem. Miután felszabadultam, továbbképeztem magam az építőipari szakmában és visszajöttem Paksra a Tolna megyei Építőipari és Tatarozó Vállalathoz. 1953-ban mint technikus dolgoztam a vállalatnál 1955. februárjáig. Ekkor kezdett beindulni a Paksi Konzervgyár fejlesztése és az akkori igazgató - Ratki Béla - kérte, hogy dolgozzam náluk mint műszaki ellenőr és beruházási előadó. Elfogadtam az ajánlatot és ettől kezdve foglalkoztam a konzervgyár fejlesztésével. Az 1954-56-os időszakban csak kisebb fejlesztések voltak a gyárban. 1959-től a műszaki osztály vezetését bízták rám, így az 1965-ben kezdődött nagy rekonstrukciós munkák alatt mint műszaki és beruházási osztályvezető ténykedtem, irányítva a gyár rekonstrukcióját.

A rekonstrukció befejezésével a gyár évről-évre jobb eredményt tudott felmutatni, minden évben nyereséggel zártunk.

A fejlesztéssel párhuzamosan ösztöndíjrendszert is bevezettünk a vállalatnál, ezzel sikerült megfelelő szakembereket biztosítani. Ez a két dolog, már mint a rekonstrukció és az ösztöndíj-rendszer biztosította a gyár folyamatos és nyereséges működését.

Mit jelentett a település életében a Konzervgyár?

Óriási jelentőséggel bírt a gyár, még az 50-es években is, mikor csak szezonális jelleggel bírt az üzem. Ekkor 150 főtől 1000 főig ingadozott a létszám.

Ez a szezonális jellegű foglalkoztatás szűnt meg a 60-as évek közepétől elindított rekonstrukciós munkákkal. Volt olyan időszak, hogy tősgyökeres paksiak részére mintegy 1200 főnek állandó jellegű munkát biztosítottunk. Ezen kívül 600-700 főt a környékről szállítottunk be, ingáztattunk. Tehát a környezetből 1800-2000 főnek nyújtott biztos megélhetést a Konzervgyár. Biztonságos, nyugodt háttér volt ahhoz, hogy a fiatal emberek, fiatal hölgyek nyugodtan házasodhettek, családot alapíthattak mert megfelelő munkalehetőségük volt.

Gondolom a községfejlesztés terén is lehetett számítani a gyárra.

Igen, egyébként a Paksi Konzervgyár vezetése és az akkori községi vezetés igen szoros kapcsolatot tartott fenn. A gyár segítette szinte minden területen a községet. A gyár vezetése és a községi vezetés szorosan összeforrt, hiszen majdnem egy utcában nőttünk fel. Én 25 évig a község vezetésében mint végrehajtó bizottsági tag, vagy megyei tanácstagként működtem együtt. Nem lehetett olyan, hogy nem ismertük egymás gondjait, bajait. Abban az időben a község érezte a konzervgyár gondját, a konzervgyár érezte a község gondját, és egyik a másikon igyekezett segíteni.

Ha jól emlékszem még országgyűlési képviselője is volt a Konzervgyárnak?

Igen, Dániel Mária személyében, két cikluson keresztül volt országgyűlési képviselőnk. Őt követte K. Papp a megyei pártbizottságról, de ez már az atomerőmű építésének az időszaka.

1988-ban jöttél el nyugdíjba. Hogyan érzed magad, figyeled-e a Konzervgyár sorsát?

Ragyogóan érzem magam, az első időszakban hiányzott a gyár, de ma már a hiányérzetet elnyomja a kert, a háztáji környékén való tevékenység. Arra is volt módom, hogy figyelemmel kísérem a gyár helyzetét, hiszen a feleségem 1995-ig vezető szerepet töltött be és így hazahozta a gondokat. Ezek a gondok egész más jellegűek voltak mint a mieink, ezek nehezebb gondok voltak. Ez az erőltetett magánosítás szerintem nagy kárt okozott nemcsak a Paksi Konzervgyárnak, hanem az egész országnak. Ez elhamarkodott, elkapkodott, átgondolatlan valami volt.

Én úgy vélem, hogy a konzervgyár privatizációjában a paksi önkormányzat nagyot hibázott, nem érdekelte a gyár sorsa. Te hogyan vélekedsz?

Én inkább úgy látom, hogy a privatizáció kérdésében az érdekeltek tájékozatlanok voltak, nem ismerték, nem mérték fel, hogy hogyan lehetne a tulajdonjoghoz hozzájutni, ebben a kérdésben az önkormányzat nem lépett. Úgy vélem, hogy a hitel és bankrendszer spekulációja is közrejátszott a mai helyzet kialakulásához. Nem volt törvénytörő az sem, hogy piacot veszítettünk. Nem lett volna szabad hagyni, hogy ennyire elveszítsük, ennyire leírjuk a keleti piacot. A magyar konzervipar végső fokon a szovjet piacra épült, azt meg kellett volna tartani, illetve igyekezni kellene visszaszerezni.

Köszönöm a beszélgetést, jó egészséget, hosszú nyugdíjas éveket kívánok mindkettőtöknek.

1974. I. évf. 1.sz. január

TARTALOM

1. Schiller József: Előszó (1.p.)
2. Örvös Ferenc: Köszöntjük üzemünk Híradóját! (2-3.p.)
3. Vida István: Sporthírek (4.p.)
4. Szerkesztőség: Értesítés (4.p.)

ANNOTÁCIÓ

1. Köszöntjük vállalatunk valamennyi dolgozóját üzemünk Híradónk 1. számának megjelenése alkalmából.

MSZMP Csúcsvezetőség ezen havonta megjelenő kiadványát azzal a céllal indítjuk, hogy segítse Magyarországon, vállalatunk politikai, társadalmi, gazdasági életének jelenségeit.

Célunk ennek megjelentetésével lépést tenni az irányban, hogy felszámoljuk azt a visszaszálló állapotot, miszerint dolgozóink kik az országos és megyei sajtó orgánáinak, a televízió, a rádió és egyéb kommunikációs eszközök segítségével széleskörű tájékozottsággal rendelkeznek a világ és hazánk politikai, gazdasági és egyéb eseményeiről, gyakran nem rendelkeznek kellő ismeretekkel vállalatunk életéről. Segítse e lap eredményeink széleskörű megismertetését, ezzel hozzájárulva - dolgozóink jobb tájékoztatásával - üzemünk demokráciánk további kibontakoztatásához. Adjon részletes ismertetést az előttünk álló politikai, gazdasági és egyéb feladatokról. Adjon választ a dolgozóink körében felvetődő elvi és gyakorlati kérdésekre, tisztázza a problémákat, küzdjön a helytelen nézetek kialakulása ellen. Közöljön olyan anyagokat, melyekben bemutatja egy-egy üzem részleg munkáját. Legyen a jól dolgozó munkakollektívák, szocialista brigádok kimagasló teljesítményt elért dolgozók népszerűsítésének fóruma. Bátran és kritikusan foglalkozzon vállalatunk aktuális problémáival, bírálja a helytelen és rossz intézkedéseket, munkamódszereket. Indítson vitát egy-egy kérdésben, mely dolgozóink széles körét foglalkoztatja.

Remélhetőleg Híradónk dolgozóink és vezetőink között eredményes és termékeny eszmecserét fog biztosítani, várjuk, hogy hatására megélnék munkatársaink érdeklődése üzemünk életének minden kérdése iránt. E feladat gyakorlati megvalósítása szükségessé teszi, hogy vállalatunk munkásai és vezetői közül mind többen fejtsek ki véleményüket, állásfoglalásaikat a lap hasábjain.

E gondolatok jegyében adjuk az első számot olvasóink kezébe és egyben eredményekben gazdag új esztendőt kívánunk.

Schiller József

MSZMP Csúcsvezetőség titkára

2. Üzemünk dolgozói köréből egyre gyakrabban és egyre szélesebb körben jelentkezett az az igény, hogy a termelési tanácskozásokon felül havonta rendszeresen tájékoztatást kapjanak üzemünk életéről, eredményeiről és a megoldásra váró problémáinkról. Ezen igények kielégítése céljából dolgozóink jobb tájékoztatása érdekében határozott üzemünk MSZMP Csúcsvezetősége úgy, hogy 1974. januártól kezdődően beindítja "Üzemi Híradó"-ját. Ezt a határozatot mindannyian örömmel üdvöztük.

A Híradó havonta egy alkalommal, minden hónap 27-én jelenik meg és ezt vállalatunk minden dolgozója kézhez kapja. Híradónkban minden közérdekű témáról bárki írhat, a megjelenésre javasolt írásokat a szerkesztőbizottságnak kell átadni. A bizottság vezetője Keszthelyi Ferenc, szerkesztő munkatársak Dániel Mária és Paczoly Sándorné. A Híradóban megjelenő információkat a szakszervezet részéről Magyarfalvi Ádámné, a KISZ részéről Ledneczki Ferenc, a sport híreket pedig Vida István biztosítja.

Legyen ez a Híradó valóban közös munkánk gyümölcse, üzemünk állandó tájékoztató fóruma, amin keresztül mindenki, minden fontosabb eredményről, eseményről és esetenként felvetődő problémáról folyamatosan, rendszeresen értesül.

Első számunkban az elmúlt év munkájára, eredményeire pillantsunk vissza. Az aszályos esztendő nem csak a mezőgazdaság munkáját nehezítette, megnehezítette üzemünk nyersanyagellátását is. Nyersanyagellátásunkra az állandó hullámzás volt a jellemző, a szükségesnél hol több, hol kevesebb nyersanyag állt rendelkezésünkre. Dolgozóink széles körű összefogásának eredményeként a lökészerűen jelentkező nyersanyagot maradék nélkül fel tudtuk dolgozni és így elértük, hogy 1973-as évünket 5375 vg-os mennyiségi termeléssel és 457 millió Ft termelési értékkel sikeresen zártuk. A termelés üteme mennyiségben igen dinamikus fejlődött 8,6 %-os a növekedés, sajnos az értékesítés mennyiségi növekedése szerényebb, exportnál 1 %, belkereskedelmi értékesítésnél 2 % volt. Ezért növekedtek raktári készleteink, aminek kiszállítását az év első 5 hónapjában meg kell oldani. Igen szép javulás mutatkozik a termelékenységterületén, az 1 munkás + alkalmazottra jutó termelt mennyiség 10,1 %-kal több mint az előző évben volt, sajnos ezt nem mondhatjuk el az 1 raktári dolgozóra jutó kiszállításról, amit részben előidézett a különböző munkaigényesebb áruféleségek növekedése is.

Termelési feladatainkat az előző évinél kisebb létszámmal oldottuk meg, így lehetőség nyílt arra, hogy a tervezett sajtóterős bérfeljesztésen felül, a munkás állománycsoportba tartozó dolgozóink részére december elején differenciáltan 416 ezer Ft-ot, január elején pedig egységesen minden munkás részére 60 Ft bérmegetakarítási prémiumot fizethetünk ki. Így a termelékenység növekedésével kitermelt saját bérhogy a központi bérfeljesztéssel együtt, a munkás átlagbér 12 %-kal, az alkalmazotti átlagbér pedig 7,2 %-kal növekedtek.

Az 1973. évben elért eredményeink a közös jó munka eredményei, ezért ezúton is köszönetet mondok vállalatunk valamennyi dolgozójának, akik ebben a közös jó munkában legjobb tudásukkal, erejükkel, áldozatos munkájukkal részt vettek és kívánom, hogy ebben az évben is hasonló munkasikerekkel valósítsuk meg a magunk elé tűzött feladatokat. Ezévi feladataink között a termelés minimális növekedése szerepel mindössze 0,7 %, viszont az értékesítés dinamikusabb növelése szükséges, hogy a felduzzadt készleteinket csökkenteni tudjuk. Bérfejlesztésünkhöz szükséges bértömeget a termelékenység növelésével tudjuk csak biztosítani. E célok megvalósítása érdekében kell folytatni munkánkat az első 5 hónapban és úgy kell felkészülnünk az új szezonra, hogy saját belső tartalékaink feltárásával, a termelékenyebb vonalak felállításával, az üzem- és munkaszervezési feladatok megoldásával az élő munka termelékenységét fokozzuk, vagyis feladatainkat kisebb élőmunkaerő ráfordításával valósíthassuk meg, hogy kitermelhessük a további bérfejlesztéshez szükséges bértömeget. E feladatok sikeres megoldásához kérem vállalatunk valamennyi dolgozójának aktív, eredményes munkáját és a jó munkához kívánom mindenkinek jó erőt, és egészséget.

Néhány fontosabb mutatószámunk alakulása az 1973-as évben a bázishoz viszonyítva:

Mutatószám megnevezése	1972. év	1973. év	%
Termelt mennyiség vagonban	4949	5375	108.6
Termelési érték millió Ft-ban	430	457	106.4
Export kiszállítás vagonban	2952	2982	101.0
Belhez kiszállítás vagonban	640	652	101.8
Munkáslétszám fő	1608	1583	98.4
Munkás átlagbér Ft-ban	21102	23639	112.0
Alkalmazotti létszám fő	245	244	99.6
Alkalmazotti átlagbér Ft-ban	27708	29770	107.2
1 munk.+alk.-ra jutó termelt menny. to/fő	26	29.4	110.1
1 munk.+alk.-ra jutó term. ért. 1000 Ft/fő	231.8	250.1	108.0
1 raktári dolgozóra jutó kiszállít. to/fő	140.0	134.1	95.8

Örvös Ferenc
igazgató

- Vida István sportkör vezetőségi tag értékeli a Paksi Kinizsi Sportkör szakosztályainak 1973. évi teljesítményeit, így az atlétikai, női kézilabda, női kosárlabda, természetbarát és labdarúgó szakosztályok munkáját.
- A szerkesztőség értesíti a gyár dolgozóit, hogy 1974. január 01-től állandó üzemorvosi szolgálat áll a dolgozók rendelkezésére.

Allen Ginsberg elment

Rajta sem könyörült az idei tavaszi tél. Allen Ginsberg is meghalt. A második világháború utáni amerikai költészet talán lehangosabb, s egyben leghírhedtebb alakja volt. Neve elválaszthatatlanul egybeforrt a beat mozgalommal. Üvöltés című, 1956-ban zajos botrány kíséretében megjelent költeménye a konszolidált kapitalizmus, a fogyasztói társadalom arctalan masszája ellen lázadó ifjúság programverse lett. A könyvnyi verset először közszemérem vádja alapján elkobozták a hatóságok, később azonban a legfelső bíróság engedélyével mégis megjelenhetett. Nehéz volna megmondani, hogy az illetékes hatalmasok valóban csak a költemény nyílt szexuális elemeitől kívánták-e megóvni az olvasókat, vagy a jóléti kapitalizmust brutális őszinteséggel támadó hangvétel váltotta-e ki az írás elleni drasztikus reakciót. Mindenesetre a költemény ma is szálló visszhangra lelt az önmagukban tespedő civil társadalmak ifjúságában, társadalmi rangra, képzettségre való tekintet nélkül. Ginsberg szerint a személyiség szétropan az ellenséges társadalom szorításában: "Látom nemzedékem legnagyobb elméit / megtévelyedve állni az utcasarkokon..." - írja az Üvöltés nyitó soraiban. Könyörtelen, nem egyszer a szidalom határát súroló társadalomkritika az övé.

Jack Kerouack, Garry Snyder és még sokan a beat mozgalom legjobbjai közül Ginsberg nyomában és oldalán festenek félelmetes képet a kor krízishelyzetéről. A hatvanas évektől Ginsberg hírneve gyorsan nőtt, saját hazáján kívül is próféta lett, viharos felolvasások követték egymást Amerikától Európán keresztül Ázsián át

Ausztráliáig. A hatvanas évektől haláláig töretlen a népszerűsége, s valószínű, hogy ez halála után is így lesz. Hasonlóan a legnagyobb beatnikekhez, például John Lenonhoz és a többiekhez, ő is egy korszak prófétája, vezéréként lépett a század történelmébe. Ő is egy korszak megteremtője, kiteljesítője lett, mégis gyorsan szaporodott köteteiben, így például a '73-ban megjelent Amerika bukása című könyvben egyre kevesebb olyan költeményt talált az ember, melyek megközelíthették volna az Üvöltés átütő erejét.

Jómagam, s még néhány paksi tollforgató a nyolcvanas években a Hobo Blues Band koncertjein gyakran hallgattuk megzenésített versei mellett saját felolvasásait. Barátaink közül magyarországi látogatásai során jónéhányan közeli kapcsolatba kerültek a mesterrel, de akadtak olyanok is, akik az ő meghívásának eleget téve látogattak New Yorkba. Konok, elképesztően aktív emberről hoztak nekünk híreket, olyan egyéniségről, akit valami szeretettel feltöltődött mágneses tér vesz körül, amitől képtelen szabadulni az, aki vonzáskörébe került.

A hatvanas évek egyik irodalomkritikusa már nem is a Ginsbergék által képviselt műfaj iránt fejezte ki értetlenségét egy társaságban, ahol a beat költészetről folyt a vita, hanem megalkotóit ember voltukban tartotta nemtelenek, haszontalannak: "Gragory Corso herointól, meg alkoholtól bűzlő drasztikumán egyáltalán nem csodálkozom. Végül is ő csak egy szakadt csavargó. De Ginsberg... - Ginsbert a Harvardra járt !..." - mondotta az itész a meglepett társaságnak.

Úgy tűnik, a költők esetében egyáltalán nem lényeges, hogy milyen kaszthoz tartozik az ember, a küldetéstudat egyszerűen lefedi ezt az "apróságot". Tény, hogy Ginsberg, Ferencz Győző az Üvöltés nyitó soraira utaló megállapítását idézve: "Nemzedéke legnagyobb elméi közé tartozott", - ám ő megmenekült attól, hogy az örület döntse romba. Nem csupán megírta az utóbbi félszázad két korszakalkotó amerikai költeményét, de küldetését is sikerült beteljesítenie. Ez a robusztus lázadó maga mondta ki a korszak, és költészetének folytathatatlanságát. Végigjátszotta a szerepet, mely mögül önmaga lassan elszivárgott.

New Jerseyben született 1926-ban, s 1996-ban ment el.

Szarka József

ÜVÖLTÉS

HOWL

(Részletek)

CARL SOLOMONÉRT

I

*Láttam nemzedékem legjobb elméit az örület romjaiban,
hisztérikusan lemeztelenedett ébetőket,
a néger utcákon vonszolva magukat bajnalban egy pofa
basis után kutatva,
angyalfejű hipstereket égve az éjszaka gépezetében
a csillagos dinamóhoz fűződő hajdani égi kapcsolatért,
kik nyomorúság és rongyok és üres tekintetű, intelligens
pofájú cigarettazás a lassú dzsessz városainak
csúcsain átlebegő bidegfolyóvízes lakások
természetfölötti sötétjében,
kik lemeztelenítették agyvelejüket az Ég előtt a Földfeletti
alatt és megvilágosult lélekkel mohamedán angyalokat*

láttak a bérházak tetején tántorogni,
kik sugár-bűvös szemekkel járták végig az egyetemeket,
Arkansast és Blake-fényű tragédiát hallucináltak
a báborús iskolások között,
kiket kirúgtak az akadémiákról, mert bediliztek és
obszcén ódákat közöltek a hirdetőablák üres ablakain,
kik trikóban és gatyában kuporogtak a borotvátlan
szobában, papírkosárban égetve el pénzüket és figyelve
a falon keresztül áradó Terrora,
kiket tőkön rúgtak mikor Laredón át New Yorkba
igyekeztek vissza egy adag maribuánával,
kik tüzet kajáltak a betintázott szállodákban vagy
terpentint piáltak Paradise Alley-ben, halált, vagy
tisztítóúzként égették törzsüket minden éjszaka
álmokkal gyógyszerekkel és ébredő lidércnyomással,
alkohol és kevert és a végtelen láncivás,
hasonlíthatatlan zsákutcái az elmében borzongó felbőnek
és villámok továbbsubánva Kanada és Patenson pólusai
felé, bevilágítva a közbeeső Idő egész mozdulatlan
világát,
lépcsőfordulók meszkalin tömörsége zöld fa a bátsó
udvaron temetői hajnalok boros részegség a tetők
felett, autókirándulás üzletsor falvai, neont bunyorgó
közlekedési lámpa, vad teareklám, nap és hold és fák
reszketése Brooklyn üvöltő téli sötétjében, kukák
dörgése és kedves király-fénye az észnek,
kik a földalattiboz láncolták magukat benzedrinnel örökös
robanásra a Batterytól a szent Bronxig, míg a kerekek
és a gyerekek zaja le nem szállította őket reszketeg
bedőlt szájboltozattal roncsolt üres aggyal, melyből
minden nagyszerűség elpárolgott az állatkert rémes
fényében,
kik minden éjszaka a Bickford büféből kisugárzó
tengerfenéki fénybe süllyedtek el és végigülték az állott
sör délutánt egy vigasztalan Fugazziból figyelve
a balsors reccsenéseit a hidrogén wurlitzetben,
kik hetven órán keresztül pofáztak egyfolytában parktól
kégliig kocsmától a Bellevue-ig múzeumtól a brooklyni
hidig,
letűnt serege a platonikus társalkodóknak vészkijáratok
lépcsőfokairól ablakpárkányokról az Empire State
Buildingről a holdról a mélybe ugorva,
Karattyolva visítózva okádva suttogva tényeket emlékeket
és vicceket és arcátlan pletykákat és kórbázak és
börtönök és háborúk sokkjait,
teljes intellektusok fénylő szemekkel kiáradva hét nap és
hét éjszaka maradéktalan visszaidézésében, hús
a Zsinagógának a kövezetre vetve,
kik lekoptak a sebolsincs Zenbitű New Jerseybe zavaros
képes levelezőlapok csíkjait húzva maguk után az
Atlantic City Hallról,

elszenvedve a Keleti verítéket a tangeri csont-zenét
 a kínai migrént kábítószer-elvonókúrán Newark kopár
 bútorozott szobájában,
 kik körbe-körbe járkáltak éjjelkor a vasút mentén
 töprengve merre menjenek és elmentek és nem
 hullatott könnyet utánuk a kutya se,
 kik cigarettára gyűjtottak a marhavagonokban
 a marhavagonokban a marhavagonokban zötyögve
 a havon át a nagypapa éjszakában a magányos farmok
 felé,
 kik Plotinust Poe-t Keresztes Szent Jánost telepátiát és
 bibab kabalát tanultak mert a Kozmosz öszönösen
 vibrált a lábuk előtt Kansasben,
 kik magukban battyogtak végig Idaho utcáin vizionárius
 indián angyalokat keresve kik vizionárius indián
 angyalok,
 kik azt hitték hogy csak egyszerűen becsavarodtak mikor
 Baltimore természetfeletti eksztázisban ragyogott,
 kik a téli éjjel utcalámpák kívárossi esőjének
 öszönözésére limuzinokba ugráltak Oklaboma kínaijával,
 kik ébese és magányosan csavarogták végig Houstont
 dzsesszt vagy nőt vagy basist keresve és követték
 a ragyogó Spanyolt hogy társalogjanak vle Amerikáról
 és az örökkévalóságról, reménytelen ügy, így aztán
 elbajóztak Afrikába,
 kik leléptek Mexico vulkánjaiba nem hagyva maguk után
 mást csak overalljuk árnyékát meg a költészet láváját
 és hamuját Chicago kobójában,
 kik a Nyugati Parton kerültek elő lenyomozva az FBI-t
 sbortban szakállasan nagy pacifista szemekkel sötét
 bőrükben erős erotikával felfoghatatlan röpiratokat
 osztogatva,
 kik szigarettával égettek lukat a karjukba tiltakozásul
 a Kapitalizmus narkotikus dobánykodje ellen
 kik superkommunista brosrúrákat osztogattak az Union
 Square-en zokogva ées levetkőzve míg Los Alamos
 szirénái lefűjták a Sing-Singet és
 Aa Staten Island-i komp is fűjt
 kik kiáltozva törtek le a febér tornatermekben meztelenül
 és remegve más csontvázak gépezete előtt,
 kik nyakon harapták a detektíveket és gyönyörködve
 visítotztak a rabomobilokban nem elkövetett vétkeik
 miatt hanem önnön vad forrongó pederasztériájuk
 örömmámorában,
 kik térdre rogyva üvöltöztek a földalattiban és a farkukat
 meg a kézírataikat lóbálták mikor lecipelték őket a tetőről,

Allen Ginsberg: *A leples bitang c. kötetből*
 (Európa Könyvkiadó, 1984)

Meglepően bátor, üde versekkel lepett meg ez év tavaszán egy húsz esztendő lány, Pataki Tímea, akiről bátran állíthatom, hogy kora ellenére már kész költő, mégha "életműve" jó, ha mindössze tíz versből áll. Ezek viszont versek a javából, aszút sejtető szemelt szőlőszemek.

Szerzőjének minden esélye megvan arra, hogy a költészet puttyonyába még sok ilyen, ehhez hasonló szemekből álló fűrtöt szüreteljen. Az esély aranyfedezete a költészet iránti alázata, s hogy a világot költőként látja, s van ereje hozzá, hogy láttassa is, krónikásként megörökítse gazdagon áradó egyéni képeivel. Lírja következetesen hátat fordít az üres divatköltészetnek, inkább a nehezebb, vagyis az egyetlen igazi utat választotta. Műhelye az örökkévalóság Föld-szagú szentély, nem csoda hát, hogy magáénak vallja ezt a ..... versidézetet: "Ha vizet mersz sekély kútból / Zavaros víz jön fel abból. / Lelked tiszta gondolata / csak mélységes kútból támad."

Pataki Tímea olyan lírikus, akinek "lelkébe kacarászva lógatja pici lábát a csend", ki "boldogság buborékkal takarja" be volt szerelme emlékét. Ennek a húsz éves lánynak "meztelen a szívdobogása", s számára a tavaszi szellő "újjászületés illatú", s az ég "hihetetlenkék".

Verseiben a szerelem rózsáján, ha már nem is újszülött fényében, de még ott csillog az ártatlanság és őszinteség harmata. Ugyanakkor az örök föltámadás reményében hópehelyöltésekkel hímezi a hora halálát embernek, Földnek és Égnek, mert ő már erre is képes.

Kérem az olvasót fogadja szeretettel Pataki Tímea verseit !

Oláh Zoltán

Pataki Tímea

Árnyékajtó

HA ELHAGYNÁL

*Amikor megszülettem
valóm bőfébér szeplőtlen lapjaira
írni kezdett az élet,
bol finom, puba lúdtollal
csiklandozva tanított,
bol kőkemény feketével véste belém
égető, parázs törvényét.*

*Amikor megismertelek,
a mély, fekete vonalak meglágyultak,
tudatlanságom gátját átszakítva előntöttek a színek.*

*Ha elbagynál,
a frissen festett valóság elmázolódna
és én - kicsi lány - itt maradnék
az örök szürkeségben.*

Árnyékajtó nyílik a falon

Te belépsz és én elképzellek

*Bizonytalanul indulnak feléd a szavak,
lassan tipegnek körül, majd birtelen mozdulatodra
lekushadnak a földre*

Aztán

*csaknehogymegbántsalak-ujjammal
meztelen hátadra írom szerelembe virágzó vágyamat...*

Lelkemben kacarászva lógatja pici lábát a csend

Izzó parázsszemek rácsukják szempilláikat az időre,

majd füstölögve elalszanak

Álmukban Te mégis itt maradsz

boldogság-buborékaimmal betakarva.

Amikor...

Amikor szívárvány-halványan kedves vagy

Amikor lagúnazöldén rámmosolygysz

Amikor bővirágszirmúan megérintesz

Amikor rózsavérkarmolóan ölelsz

Amikor balálkefeszottan itt felejtesz

*Akkor érzem csak meztelen szívdobogásom kódén át
a rianásbangú végtelenséget*

Oláh Zoltán

Vallomás

*Édesanyámnak
harmatot lép a lába.
Könnye bajnalok virága:
szegfű, ibolya -
lelkem illata.*

ÉBREDÉS

*Ketyeg a csend.
Valabol lenn, a fák ringó reményágai közt
már csivitel az ígélet...
A szekrény tetején
napsugártej csurran a porcicák bajszáról.
Nemsokára beillesztem arcom a
megszokott kerékvágásba
de egy kicsit még várok,
hogy lelkem érintetlen aranyfalán
az álomezüst hajnali harmat
egyetlen számorzsolható könnyecskévé váljon.*

Kisded

*A napsugár kinyújtotta édesmeleg ujját
hogy megsímogassa arccskáját
ő belebarapott és pici szívébe nyelte*

*A zsongó, zsenge, ujjászületésillatú
tavaszi szellő incselkedni kezdett orrocskájával
ő beszippanította és mosolygó kék szemében
megcsillantak az évszakok*

*A hibetetlenkék ég
szívárványernyőt vont álma fölé
melyben báránylejfelbökön szunnyadt.*

Széll Csaba

Végtelen

*Végtelen gyémán-tenger arcod,
vizét még nem kavarta gond-bajó.
a Nap tüzeit szemedben tartod,
fogaid bőfebér korallok
Aranybal úszik ajkadon: a szó.*

*Szép vagy. Sikít fön megigézve,
s csapkod e vers: fáradt ezüst-sirály.
Lebet, hogy másból partot érne,
de mégis vágyik le a mélybe,
és száll, bár tudja jól, hogy balni száll.*

*Nézlek. Elsöprom a felbökét,
hogy lássalak. Már zúdul rád a fény.
Az égen térdelek: fölötted,
veled és mégis messze tőled.
Most mit tegyek, száználmas isten: én ?*

*Rózsás kagyló remeg öledben,
és benne gyöngy: a csókunk cseppje ring.
Szeretlek. Várunk mind a ketten,
s míg valabol egy sirály rebben
csobbannak és eltűnnek perceink.*

Augusztus

*Augusztus. Csend. Magány. Mindent beleng
egy nyári este zöld penészszága.
Baj van. Már semmi semmit nem jelent.
A plafonról csöpög az éjszaka.*

*A számban csókok íze, arcomon
két bús tenyér. Fejemen tegnapok.
Ölemben kő bever. Ezt hordozom,
amíg csak élek. Mindjárt megalok.*

*Talán még megbocsátanám, amit
tett, ha hozzám futna és sírna itt.
S Ó nincs sehol. Hiánya eltemet.*

*Mint margaréta karcsú szirmai,
tétován tépkedem a perceket:
szeretn nem szeret, szeret, nem szeret...*

Óra

*a falon kerek óra kegyeg az idő buta körbe
bezárva morog s megugatja a perceket
el sose fárad a lába kopog monoton ez
az óra akárcsak a többi a nagy - meg a
kismutatója biceg nem utál könyörögni
kalappal a kézben motyogja talán
alamizsna ha volna zokog be-berogy-
gyan a térde de kell a forint kicsi
borra kenyérre az óra az óra az os-
toba kör Sziszüpbosz az a dolga hogy
felfele törjön a hegyre a csúcsra de
viszagurult az a kő libeg egyre és
újra csak görgeti görgeti ő a bolond
tikítak a bolond tikítak tikítak tikítak*

Temetés

*Újra temetnek. Némán és feketében
állók a némák és feketék közt. Már balk,
szép zene száll: a tavasz most próbál éppen
szélsziszegést, lombzúgást s cifra madárdalt.*

*Lában elé nézek, s lám, egy pici dombon
szürke bogár küzd. Épp bazu tart, s hogy szenved !
Úgy siet, úgy szalad ! - Párom vár rám ottbon ! -
sírja a fűszálaknak és a köveknek.*

*Gondolok egyet: Istent játszani vágyom !
Eltaposom hát, porba ölöm most ezt itt. -
Fájt neki biztosan... Am én nem sajnálom,
mint abogy Isten sem sajnál soba senkít.*

Tavaszi

AZ ABLAK ALATT A TAVASZ MENETEL

Hó- és sárfoltok klaviatúráján

LÁBDOBÓGÁSA ERESZCSÖPÖGÉS

Vad indulót játszik a fény.

RÁZZA A FÁKAT A LELKE EZER

Kottalap-órák lapozódnak sárgán,

FUT A FAGY KIESIK A KEZÉBŐL A KÉS

Ringok a percek ütemén.

Halott

*Baleset volt ? Gyilkosság ? Vagy a kor ?
/Öreg volt - mondják - és elég ügyetlen.
Irigyei is voltak valabol./*

*Nem tudni azt: miért történt s hogyan.
Egyszerűsak elterült, akár az árnyék
a fák alatt. Így volt. Látták sokan.*

*Kezével felkavarta a kődöt,
ágot tört görcsösen, fagyos szelet fűjt,
és hangos varjúkárógást nyögött.*

*De aztán csend lett. Tompa, síri csend.
Felbő-bajszáról csöpögött az alkony,
örült harang-száve is megpibent.*

*Mérges szeme - szürke ég - megfagyott.
Az est fekete föliát dobott rá,
s feküdt bémán-némán a nagy halott.*

*Baleset volt ? Gyilkosság ? Vagy a kor ?
/Öreg volt - mondják - és elég ügyetlen.
Irigyei is voltak valabol./*

Ebéd

*Megeheztek a napközis-ebéd
spenót tükörtojással
éhes vagy és őke ezt lökik eléd
te is fald azt mit más fal
egy nyálkás hold s gőzölgő szürke ég
szinültig lett a tányér
tejút-kenyér ha kell van ott elég
s mehetsz majd repetáért.*

*ne szidd a vén szakácsot meglebet
van más gondja szegénynek
nem ő bibás azok az emberek
akik spenótot kérnek
kezedben kés az értelem-szubog
villád huszonkét évod
ne üsd az asztalt edd abogy tudod
az íztelen ebédet !*

Jönnek az UFÓk? Itt vannak az UFÓk?

Többször feltették már nekem a kérdést: Hiszel-e az UFÓkban?

Nos aki barkochbázott már, az tudja, hogy rosszul feltett kérdésre nem lehet a kötelező igennel vagy nemmel felelni. Erre az esetre találták ki a "nem jellemző" választ, aminek semmi értelme sincs, csak udvariasabb formája annak, hogy rossz a kérdés. A fenti kérdés esetében hasonló a helyzet.

Az UFO angol betűszó annak a rövidítése, hogy azonosítatlan repülő tárgy. Mivel tudjuk, hogy ilyenek vannak, légielő, szakértő és amatőr megfigyelők nem tudnak azonosítani egyes égen látott jelenségeket, tehát ilyen értelemben hiszek az UFÓkban, azaz a nem azonosított repülő tárgyak létezésében. Annyit azért hozzátennék, hogy ezeket a jelenségeket sokszor végül lenyugvó naptól megvilágított felhőnek, távoli fényszórónak, légköri tüneménynek stb. találják. Tehát még az elnevezés is rossz, mert a gyanúba fogott objektum sokszor nem is repül, csak látszólag. De most nem erről a jelenséggörőről kívánok írni. A jelen cikkben a földönkívüli civilizációk képviselőinek állítólagos földi látogatásait szeretném elemezni.

Nem sokkal a háború befejezése után jelentek meg az első tömeges híradások az UFÓkról. Ezeket talán a gyilkolásba, pusztulásba belefáradt, hozzátartozóit elvesztett, hosszú nehéz normalizálódási időszak előtt álló, csodaváró emberiség közös akarattal hamar "feltuningolta" földön kívüli, nálunk sokkal fejlettebb értelmes lények által vezetett űrhajókká. Nem nagyon lehetett mástól várni, hogy a végpusztulással fenyegető atomháború rémségétől valami megmenthet bennünket, hiszen a vezető nagyhatalmak nagyhatalmú vezetői egymással versengve igyekeztek felhalmozni minél nagyobb pusztító potenciált, miközben az utca emberét megdermesztette az egésznek a nyilvánvaló értelmetlensége és borzalmassága.

Lehet, hogy a kormányok is hozzájárultak e hiedelem terjesztéséhez. Már az első "gyanús" hírekre hírzárlattal reagáltak, hadititokként kezelték, mert hátha a másik félnek valami eddig ismeretlen harci eszköze kóborol az ország légterében, s ezt igazán nem célszerű az ország lakosságával tudatni. Épp elég példa volt a háború alatt soha nem látott új haditechnikák kifejlesztésére: atombomba, rakétatechnika, szuperszonikus repülőgépek, radar. Talán egyes katonai körök is rájátszottak az állandó rejtélyes fenyegetettség érzésének ébrentartására, hogy így nagyobb hadi költségkeretet sajtoljanak ki kormányukból. A titkolódzás (ha tényleg volt) csak olaj a tűzre, meglódtak a fantáziák, egyre több bejelentés érkezett UFÓ élményekről, UFÓkutató csoportok alakultak, és egyre komolyabb arccal egyre vaskosabb tanulmányokat írtak a legképtelenebb "elméleti feltevésekről". Tucatnyinál több könyvet és számos cikket elolvastam az UFÓ-kérdésről, mert még ma is jó üzlet ilyeneket írni és kiadni. A nagyközönség izgatottan olvassa, hogy X- né asszony este 10 és 11 között a 128-as országúton (fő a hitelesség a teljesen jelentéktelen részletekben!) látott egy nagy vörös tűzgömböt és az autó gyújtása leállt. Mire az ijedtségtől magához tért, a gömb már eltűnt, a gyújtás ismét működött. Azt valószínűleg a kedves olvasó sem tudja, ki az az X- né asszony Californiából, és hogy melyik a 128-as országút, de velem együtt biztos szeretné tudni, hogy az illető hány órát vezetett előzőleg egyfolytában, hány órája volt ébren, vagy mikor és mennyit ivott utoljára, nem kábítózik-e kissé, nem szoktak-e - pl. alacsony vérnyomás miatt - pillanatokig tartó eszméletvesztései, hallucinációi lenni. Ezekről soha nincs adat a "hiteles események" leírásában, míg azt gyakran hangsúlyozzák, hogy *az illetőnek semmi oka nem volt, hogy ne mondjon igazat* (hát persze: kétszer szerepelt a helyi tévében és 3 helyi újság készített vele interjút az esemény kapcsán! Erről álmodott gyermekokra óta!).

Egyes híradásokon tehát felületes olvasás után valaki elképedhet, szörnyűködhet, izgatottan borzonghat, ki-ki vérmérséklete szerint. Ha azonban az UFÓkról, pontosabban a földön kívüli értelmes lényekről szóló híreket egészükben tekintjük át, akkor a hírcsokor tömeges ellentmondásokkal van tele, számos egyáltalán nem megalapozott következtetéssel dagasztják a földön kívüli civilizációk képviselőiről szóló "hiteles" adattárat, és az egész úgy együtt ordítóan hiteltelen.

Már 1300 körül kimondta az akkori idők nagy gondolkodója W. Occam, hogy nem szabad egy dolgot több vagy bonyolultabb feltevéssel magyarázni, mint ami okvetlenül szükséges hozzá. Az alábbiakban példákon fogjuk látni, hogy gyakran éppen ez ellen a szabály ellen vétének az ufológusok.

Alábbi kritikai vizsgálódásaimban az egyes híradások belső ellentmondásaira, vagy értelmetlenségeire, illetve az egyes híradások egymással feltűnően összeférhetetlen voltára szeretnék rámutatni.

Képzeli el, hogy a kedves olvasó egy folyóiratban azt olvasná, hogy Dél-Amerika sűrű dzsungelének egy elhagyott részén eddig ismeretlen állatfajt fedeztek fel, amelynek maximális testhossza 2 méter, hangja az éhes csecsemő sírására hasonlít, három lábon jár, a vízben füleinek propellerszerű mozgatásával úszik. A kutatócsoport el is fogott egyet, de nem tudta elhozni, mert nem fért be a 3 méter élhosszú, kocka alakú ketrecbe, nagyobb pedig nem volt. Nos, a furcsa tulajdonságok... - ki tudja, igen furcsa állatok is vannak a világon! De a hír mint egész biztos nem igaz, mert a méretekre vonatkozó adatok ellentmondóak. Persze egész biztosak csak akkor lehetnének tagadó álláspontunk helyességében, ha mondjuk azt közölnék, hogy az állat 3 méternél nagyobb, de két méternél kisebb. Minden esetre logikusan tesszük, ha megnézzük, nem az április elsejei számot tartjuk-e kezünkben.

Az UFÓkra vonatkozó híradások annyi ilyen keresztellentmondást, hihetetlen, vagy valószínűtlen elemet tartalmaznak hogy az újabb és újabb híradásokat olvasva egyre nagyobb biztonsággal állíthatjuk, hogy ez az egész így együtt nem lehet igaz. Más esetben a jelenség sokkal egyszerűbb okokkal is éppúgy magyarázható, valószínűsíthető (I. Occam!). Sok esetben annyira tele vannak egyesek előítéletekkel, hogy mindjárt az UFÓkat veszik elő, bármit is kell megmagyarázni. Egy esetben pl. kissé furcsának tűnő állatnyomokat láttak, amelyek egy helyen megszűntek. Véletlenül sem arra gondoltak, hogy esetleg az állat lába be volt ronggyal kötve, mert megsebesült, ettől volt furcsa a nyom, s egy helyen kezdett keményebb lenni a talaj, ezért nem látszottak tovább a nyomok. Ehelyett az volt a következtetés: "nyilvánvaló", hogy a "különös" állatokat UFÓk rakták ki, hogy földi környezetünk hatásait tanulmányozzák rajtuk, majd pedig felemelték a levegőbe (ezért szűntek meg a nyomok) és elvitték őket. Hangsúlyozom: senki nem látta az állatokat, senki nem látta az UFÓkat, tehát itt csak egy lehet nyilvánvaló. Ez a szerző már monomániásan elfogult.

Kezdjük tehát a hatalmas adattömeg válogatott részeinek elemzését. Mivel egyes hírek több forrásban is megjelennek, nem hivatkozom a forrásra, mivel pedig épp arra akarnám rávenni a kedves olvasót, hogy az alábbi eszmefuttatásokat helyesnek találván ne vesztegessen drága idejét UFÓról szóló könyvek olvasására, irodalomjegyzéket sem adok meg. Aki szándékosan áldozatául akar esni e tudatos és folytatólagosan elkövetett szellemi környezetszennyezésnek, az a könyvpiacra úgyis talál ilyesmit bőséggel. Az ufológus szakirodalom "megbízható" állításait az alábbiakban egyszerűen *dőlt betűkkel* különböztetem meg a mondaton belül.

Az UFÓk észlelése

Az észlelések lélektani értelmezéséhez nem árt tudnunk, hogy az első UFÓ-észlelésekről a léghajók feltalálása után nem sokkal adtak hírt, a *szentanúk beszéltek is az földönkívüliekkel*, akik *léghajón* jelentek meg, és az akkori idők ismeretrendszerének megfelelően - a Marsról jöttek. Ma már tudjuk, hogy léghajón nem lehet egyik bolygóról a másikra átmenni (több okból, első sorban a világtérben nincs levegő, amiben a léghajó "emelkedhetne"), és tudjuk, odaküldött szondák is igazolják, hogy a Marson biztosan nincsenek hozzánk hasonlóan intelligens élőlények, sőt eléggé biztos, hogy semmilyen élet sincs. Ez a tény elég jól mutatja, hogy a közvélemény összhangjából, és bizonyos szönyegen levő ismeretek fantáziával megtoldott változatából hogyan születik teljesen új "ismeretrendszer".

Ezt a régi UFÓ-fejezetet természetesen a mai ufológusok nem emlegetik. Egyéb régi UFÓ eseteket azonban nagy előszeretettel mesélgetnek, hisz azokat már senki sem tudja lenyomozni, ellenőrizni.

Nagyon sok híradás van a radar őskorából, amikor a "repülő csészealj" szabad szemmel nem látható, de a radar észleli, vagy fordítva. Mivel az emberi szem és a radar ugyanannak a fizikának az alapján működnek, ez a "fél-észlelet" a tudományos kísérletezés és megfigyelés ősi szabályai szerint éppen azt jelenti, hogy nem igazi jelenségről, hanem tévedésről, hamis jelről, káprázatról, fénytűneményről van szó. Ha alkonyatkor szembejönni vélem a rég látott Málcsi nénit, majd közelebb érve a személy teljesen idegen hangon megszólal, majd észlelem, hogy a haja nem szőke és a szeme nem kék, mint az Málcsi néniről köztudott, akkor nincs okom és jogom azt gondolni, hogy Málcsi nénit UFÓk vitték körutazásra és attól változott meg ennyire, hanem be kell látnom, hogy tévedtem, nem ő az. Málcsi néninek minden észlelt fontos paramétere Málcsi nénit kell mutasson számomra, ha az észlelet valós.

Számos híradás szól arról, hogy az UFÓ megjelenésekor az autó gyújtása leállt, a vezető mozdulni se bírt, vagy különböző egészségügyi tünetei lettek (fejfájás, szorongás stb.). Ezt általában egy kocsi utasai vallják, holott az eset sokszor nagy forgalmú autópályán történik. Ilyenkor 50-100 - többszáz kocsinak kellene lebénulni, s legalább ugyanolyan számú utasnak kellene egyformán vallania az UFÓ látványról. Nos, ilyen esetet nem ismerünk.

Az UFÓk fényképezése

Ha valami fölöttünk repül, azt le lehet fényképezni. A legelfogultabb ufológusok is elismerik, hogy a készült felvételek nagy többsége hamisítvány. Sok, könyvben leközölt fényképről nagyon egyértelműen látszik, hogy nem mesterséges gépezetről, hanem felhőről, fényjátékról stb. van szó. Ki merem jelenteni, hogy ez a helyzet azokkal a szóbeli beszámolókból ismert "UFÓkkal" is, amelyek *imbolyogva, vagy gomolyogva változtatják alakjukat*. Statikai, hőtechnikai és egyéb okokból teljesen értelmetlen volna, ha a nagy távolságú űrhajózási eszközök nem merev (fém)testek volnának. Egyébként is értelmetlen dolog, hogy az UFÓk statikusan lebegve, tehát változatlan repülési feltételek között, csak a megfigyelő Mari néni kedvéért bőséges alak és színváltoztató produkciókat végeznének. Mert vannak ember által gyártott állítható szárnyú repülőgépek is, de a szárnyat nem unaloműzésből állítgatják, hanem dinamikai okokból, a repülési sebesség erős megváltozása esetén.

Az UFÓ- felvételeken a határvonalak legtöbbször elmosódottak, alig kivehetőek. Ugyanakkor a velük együtt a képen látható repülőgép, épület stb. éles kontúrú, valószerű képet mutat. Sokszor esküdne az ember rá, hogy egy le nem mosott előhívóoldat- pötty hatását látja, nem egy ténylegesen fényképezett tárgyat. És még egy. Nem ismerünk olyan felvételeket, amelyeket valaki elkészített volna, aztán beadta volna Ofotértba, vagy hivatalos szervhez, hogy tessék, hívjátok elő, itt a bizonyosság arra amit láttam. Pedig, ha a képeket saját maguk előhívók és az Ofotértba menő koca-fotósok arányát nézzük, az ilyen felvételeknek túlnyomó többségben kellene lenniük. Hamisításra pedig kidolgozás közben van bőséges lehetőség.

Az UFÓk leírt tulajdonságai

Tegyük fel, hogy UFÓk és földönkívüliek tényleg vannak, itt repkednek körülöttünk. Vizsgáljuk meg jellemzőiket. Hányan vannak? A tudomány, amely egyébként nem állítja, hogy nem lehetnek a Kozmoszban rajtunk kívül értelmes lények, nagy erőfeszítéseket tett, hogy üzenetüket a világűrből felfogja. Ennek a próbálkozásnak a sikertelensége, és egyéb megfontolások alapján állíthatjuk, hogy ha jönnek idegen értelmes lények, sok fényévről kell ide jönniük (egy fényév közel tízbillió, azaz 10 000000 000000 km). Ilyen távolságok megtétele nagyságrendekkel meghaladja jelenlegi technikánkat. Ésszerű feltételeznünk, hogy egy bármilyen magasrendű civilizációnak sem olcsó mulatság egy ilyen utazás, vagyis nem lehetnek sokan. Ezzel szemben volt olyan év, hogy az USA-ban több ezer UFÓ- bejelentést tettek, s egy körkérdésre mintegy ötmillió(!) amerikai felelte, hogy látott már UFÓt. Én sajnos még nem láttam, és még nem is sikerült ilyen emberrel beszélnem, aki azt állította volna, hogy ő maga látott, vagy legalább beszélt olyan emberrel, aki látott. Pontosabban, volt egy hölgy, aki vitatkozás közben érveiből kifogyva megkérdezett: "Hát ahhoz mit szól, hogy a szomszédomékné lányát az ufók éjjel félóráig lebegtették a plafon alatt?"

Mélyen elgondolkoztam. Mit akartak a magasrendű intelligencia képviselői a lánytól? Ténylegesen mit tettek vele? Ehhez a kísérlethez miért volt jobb, ha a lány a plafon alatt lebeg, mintha az ágyában fekszik, vagy egy széken ül? Miért nem látta a lány az ufókat? Miért nem kommunikáltak vele? Súlyos kérdések ezek. Ha azonban - mielőtt napokig tartó fejtörésbe merülnénk, Occam nyomán feltételezzük, hogy a lány álmodta az egészet, minden probléma eltűnik, az egész lebegéses álmjelenség jól ismert és természetes.

Válaszomra a hölgy csak megvetően méregetett. Ilyen földhözragadt lélek vagyok, aki nem fogja fel az ET- kapcsolatot (ET = extra terrestrial azaz földön kívüli) nagyszerűségét!

Milyenek a látogatók űrhajói? Egy forrásom több mint 3 oldalon keresztül sorolja a különböző megjelenési formákat: ovális fehér tárgy, hatalmas sötét objektum, lencse alakú felhő (fényfolt), két összeborított kistányér (csészealj) alakú, folyamatosan változó alakú (fém)tárgy, deltaszárnyú repülőgép alak, körte, méhraj (??!) alakú, kékes és narancsszínű tűzcsóva az égen, vörös tűzgömb, változtatja a színét, óriásira növekvő, szappanbuborékhoz hasonló gömb, gömb majd trapéz alakú, gombóc és tölcser alakú (lehet, hogy fagylaitról ábrándozó gyermek volt a "szemtanú"?).

Mérete: 2- 3 métertől több száz méterig. Újabban vannak híradások *labda nagyságról*. Például tavaly a helyi tévében lehetett látni egy filmet, amelyben egy átszellemült magyar riportalany adott hírt arról, hogy *nemrégiben már napok óta hallott éjszakánként zörgést, sustorgást a könyvespolca felől, de nem fordult meg* (mily bölcs és kitartó önuralom!). *Mikor aztán kb. egy hét múlva mégis csak megfordult, egy labda nagyságú sárga*

világító gömböt látott, amely ellebegett a könyvespolca előtt oda- vissza, majd a falon keresztül kidiffundálva távozott. A méret rendkívüliségén túl az is igen elgondolkasztó, hogy az ultrafejlett civilizáció nem sajnált több milliós űrutazási programot arra, hogy egy hétig az Isten háta mögötti Józsi bácsi könyvespolcát tanulmányozza. Mekkorák maguk az űrhajósok? A híradások fél métertől négy méterig változnak!! (Igen kínos lehet ilyen kultúrában ruha- vagy bútorgyárakat tervezni. A labdaméretet figyelembe véve valahova tíz cm-ig kell a lehetséges testmérettel lemennünk.

Az űrhajósok általános megjelenése: túlnyomóan egyszínű, zseb nélküli fényes ruhát viselnek, időnkint sisakot, amiből antenna (antennák) áll(nak) ki. Eddig teljesen egyértelmű, hogy a "szemtanuk" sci-fi film- és könyvményeiket dolgozták bele történeteikbe. Az egyik első ilyen film számára kitalált kistermetű, nagyfejű, fülkagyló nélküli, nagy, ferdevágású szemekkel ékeskedő, csöppet sem vonzó figura is mára már szinte kötelező szabvány a beszámolóokban. Van olyan adat is, hogy a látogatók elrettentően rútak, néha két kezüket is leteszik járás közben (emberhez hasonló lény = majom. Kézenfekvő!). Máskor igen szépek és vonzóak, amit az is igazol, hogy többen vállalkoztak arra, hogy genetikai kísérlet céljából testi kapcsolatba kerüljenek ET- hölgyekkel. Az általam ismert ábrázolások alanyai ugyan nem nagyon vonzanak ilyen kísérletekre, egyébként is eleve kilátástalannak ítélném, mert e lények láthatólag legalább olyan messze esnek tőlünk, mint az emberszabású majmok. Azt pedig tudjuk, hogy ember és majom nem képes közös utód létrehozására.

Egyes tanúk az ujjak közti úszóhártyát is emlegetnek, sőt néhány beszámoló szerint az ET rettentően büdös, és időnkint ragacsos váladékot bocsát ki. Ugyanakkor sok személyes találkozó beszámolója nem tud erről. (Hát akkor most van ilyen vagy nincs? Mert elég feltűnő tulajdonság!). Feltűnően sok beszámoló erőlteti azt, hogy a lényeknek 5 helyett csak négy ujj van a kezükön. A földhözragadt fantázia nem talált jobb jellemzőt, amivel kihangsúlyozza e lények fantasztikus rendkívüliségét.

A technika földi fejlődése inspirálta az újabb beszámolókat, amelyek kistermetű emberkéket emlegetnek, akik *nehezebben, lassabban mozognak, furcsán fordulnak; nyilván robotok.* Egyik másik tanúnak a lények *nyilatkozták is, hogy ők robotok.* Itt az egyik gyanús körülmény az, hogy az ember formájú robotok a sci-fi filmek, és a látványos kiállítások közönségcsalogató kellékei. Az igazi robotok, amelyeket már az emberiség is használ napjainkban pl. a termelésben, egyáltalán nem ember alakúak. Mert semmi értelme e funkció nélküli küllemi hasonlóság ok nélküli erőltetésének. Ez olyan dolog, hogy ajándéknak, műalkotásnak készítenek olyan sakk-készleteket, gyöngy és arany berakással, ahol minden figura valóságos kis szobor műremek. De igazi sakkozó ilyen készleten sohasem játszik, még világbajnoki párosmérkőzésen sem, ahol az ára mondjuk nem számítana. Komoly játékra nem jó, nem való és értelmetlen.

Az UFÓ hangja (a szóba jöhető hajtóművek szempontjából érdekes): *hangtalan; hussanással repül; sziszeg; óriási robajjal, lánggal közlekedik; mintha hatalmas fémdobozban csavarokat ráznának igen hangosan; hangja olyan, mint a repülőgépé; hangja nem hasonlít egyetlen földi repülőgép hangjához sem.* Van aki *kipufogó csövet* is látott a gépen, *amelyből induláskor oldalirányba sűrű füst tódult ki* (Gyanítom, hogy az illetőnek Trabantja volt otthon. Az űrhajók világában egy *ilyen* kipufogócső teljesen értelmetlen.). Mindez nem zavarja meg az ufológusokat abban, hogy magabiztosan arról értekezzenek, hogy az űrhajók antigravitációs tér segítségével közlekednek. Azt még ugyan senki sem sejtí, hogy mi is az, vagy hogyan lehetne technikailag megvalósítani, azt azonban már mai, néhány ezer évvel elmaradott ismereteinkkel is tudjuk, hogy az erőterek nem lángolnak, nem füstölnek, hangjuk meg egyáltalán nincs. A légtechnikai okokból fellépő sziszegést még csak megérteném, de a kis primitív emberi kultúrának nem egészen száz évre volt szüksége ahhoz, hogy a T-

modelltől elindult technikában a tavalyi autószalonon kiállított modellek motorja már gyakorlatilag teljesen zajtalan. Az ET kultúra több ezer év alatt nem tudta leküzdeni ezt a (nem tudom mi miatt fellépő) fűlsiketítést??

Milyen a földönkívüliek viszonya hozzánk? Egyes beszámolók szerint *'végtelen nagy szeretettel közelítünk hozzátok'*, másokat *erőszakosan visznek el kísérletezésre, csak kísérleti állatnak tekintenek bennünket, aki ellenszegül, annak komoly sérüléseket okoznak.* Ugyanakkor volt akit szépen megkértek, hogy *utazzon velük* (tájékoztatásuk szerint *40 év múlva érne vissza a földre*), s mivel ő *gyermekeire, munkájára hivatkozott, azok egymás közt azt mondták: akkor mégiscsak azt a másikat kell elvinnünk.* Más esetben *hivatkoztak kozmikus szabályzatra, amely szerint nem szabad erőszakot alkalmazniuk.* Van olyan elmélet is, sajnos, forrásaira nem sikerült rábukkannom, hogy a kis zöld emberkék jóindulatúak hozzánk, a Földhöz közelebbi övben helyezkednek el, hogy megvédjenek bennünket a rosszindulatú kis szürkéktől, akik egy távolabbi övben helyezkednek el, és nem világos hogyan, miért - bántani akarnak bennünket. A három- négyméteres óriások érzelmi beállítódásáról ezidáig nincsenek adataim.

Tárgyi bizonyítékok. Az UFÓk állítólag már rengeteg emberrel találkoztak, de alig van valami "tárgyi bizonyítéka" ezeknek a találkozásoknak. Kisebb darabok, amelyekről az ufológusok azt állítják, hogy a Földön ismeretlen anyagból vannak, laboratóriumban sem sikerült azonosítani, hogy miből vannak. Ez abszolút badarság a következők miatt. Ma már a spektroszkópiának köszönhetően tudjuk, hogy az általunk belátható világ ugyanazokból az anyagokból áll, illetve ugyanazt a 92 elemet tartalmazza, mint a mi földi világunk. Ezeket pedig a kémiai analitika módszereivel mindenképp azonosítani lehet. Legfeljebb bonyolult anyag szerkezeti tulajdonságokat nem tudunk pontosan azonosítani. Mutogattak már magyar ufológus konferencián olyan magnéziumdarabot, amely állítólag olyan tisztaságú, amit az ember nem tud előállítani. Megvizsgálni azonban nem engedték. (Arról sincs semmi hír, hogy honnan, hogyan került elő). Egy hasonló külföldi anyagdarabot végül is alávetettek szakértői vizsgálatnak, s kiderült, hogy semmi különös nincs benne, mai emberi technikával simán előállítható. Volt még olyan vallomás, hogy a vízről felszálló űrhajó alatt ott maradt egy nagy abroncs szerű darab, de azt a *tenger elsodorta.* Milyen furcsa, hogy a *világtörténelem legjelentősebb roncsdarabja* után nem küldtek néhány hajót és helikoptert, pedig erre a tenger melléki államok jól be vannak rendezkedve: néha egy-egy eltűnt csónak után napokig kutatnak.

Más esetben *egy dobozt dobtak ki az űrhajóból,* de arról kiderült, hogy második világháborús német gépfegyvertöltények doboza. Közvetlenül a háború után állítólag *az USA területén le is zuhant egy (más források szerint két) UFÓ, annak a darabjait az amerikai hadsereg sietve összegyűjtötte és mai napig szupertitkos helyen tartja* (de minek??). *A farmer, akinek a földjén a baleset történt, állítólag több darabot megmentett és elrejtett, de halála után hiába forgattak fel mindent, a "bizonyítékot" nem találták meg.*

Ha ma egy emberi küldöttség elmegy valahova, visz valami "repi"- ajándékot, golyóstollat, dísz tárgyat, italt, vagy könyvet. Hogy a párhuzam valószerűbb legyen, említsük meg, hogy a bennszülött törzsekhez látogató utazók üvegyöngyöt, tükröt, bozótívágó kést, fésűt és hasonlókat vittek magukkal ajándékképp. És állítólag itt nyüzsögnek egy szuperfejlett civilizáció képviselői, de sehol egy szupergolyóstoll, egy gomblyukba tűzhető sugárzásmérő, vagy a Galaxis története minimikrofilmen, amelynek olvasó berendezését cipőtalpba szerelhető áramfejlesztő működteti.

A tárgyi bizonyítékok teljes hiánya mellett nem tudja az ember, hogy sírjon, vagy nevessem, mikor a következőt olvassa. Egy helyről bejelentés érkezett UFO-leszállásról. A lények egy időre ki is szálltak a gépből. Az értesítés nyomán helyszínre siető ufológusok *lábnyomokon kívül tárgyi bizonyítékokat is találtak.* És pont!! És a szerző

másik történetbe kezd!!? Tetszik érteni? Mintha az ENSZ-ben felállna valaki, hogy abszolút biztos módszert talált arra, hogy soha többé ne legyen a Földön háború - és utána leülne, vagy az Európai Unió leendő bankjegyének méretéről kezdene csevegni, az előbbi témára pedig nem térne többé vissza. Csak egy végkifejletet tudok elképzelni: még aznap diszkrétan mentőautóba tuszkolnák az illetőt egy alaposabb kivizsgálás céljából. Az ufológusok könyveit meg veszik, mint a cukrot!

A földönkívüliek és az ember kommunikációja. A híradások itt is elképesztően szórnak. Egyes tanúk szerint a *földön kívüliek nem hajlandók az emberrel beszélni.* Más esetben valaki állítja, hogy *őt hosszabb ideig oktatták, beszéltek hozzá, de előre megmondták, hogy mindent el fog felejtetni amit mondanak neki, illetve ami történik* (hasznos időtöltés: méltó egy magasrendű civilizációhoz!). Ez az ember azóta *időnkint hadarva egy mondatot ismételve ismeretlen nyelven.* No lám, mégis tanult valamit! (Azért egy idegyógyászati kivizsgálás nem ártana!)

Mások egyértelműen azt állítják, hogy az UFOauták *nem valamely nyelv útján, hanem gondolatátvitellel értekeztek velük.* Egyeseknek megmagyarázták, hogy *itt nem kell semmiféle nyelvi eszköz, mert a gondolat az egész Univerzumban azonos.* A baj csak az, hogy egy oroszországi UFOtörténetben a *lény hibátlan orosz nyelven szólította meg a pacienst, s érdeklődésére közölte, hogy mindig azt a nyelvet tanulják meg, ahova küldik őket.* E két hír is csak azon az alapon egyeztethető össze, ha megállapítjuk, hogy mindkettő az emberi fantázia terméke.

A filmtörténet leggyanúsabb filmje

Sajnos az elvben legszenzációsabb történelmi esemény, a roswelli UFO-katasztrófa részletei sem követhetők józan ésszel. Ott ugyanis *egy balesetet szenvedett UFOautó állítólag az amerikaiak ápolása alatt állt egy ideig, de meghalt, mielőtt még kommunikálni tudtak volna vele.* Miért nem használták a gondolatátviteli módszert? Egy asszony tanúsága szerint ez a lényeknek olyan magas fokon megy, hogy *az ő agyában levő gondolati tartalmak nagy részét átvitték a saját számítógépükre,* aminek bizonyítéka, hogy *egyes információkat ki is írtak belőle a képernyőre.* (Mondani sem kell, hogy ez már egy napjainkhoz közelálló időben történt esemény. 1950 táján a tanúk nem tudtak volna ilyesmit kiötlölni).

A roswelli baleset egyik áldozatát szupertitokban fel is boncolták, erről állítólag film is készült. Ezt nemrég be is mutatták a világ tévéadói, mint a szupertitkos státusból felszabadított (vagy kiszivárogtatott) anyagot. A szakértők eléggé egyetértettek abban, hogy a film hamisítvány. Én meg vagyok erről győződve, a következők miatt. Az egész film végig homályos, részletek nélküli képekből áll; amint szedik ki a belső szerveket, amelyek állítólag erősen különböztek a miénktől, azok semmi részletet nem mutat, elmosódott foltok csak. Mindig azt tessék figyelembe venni, hogy ha ez az esemény (azaz földön kívüliek érkezése) tényleg megtörtént volt, az olyan jelentőségű dolog lenne, amihez fogható még az emberiség történetében nem volt. Ne akarják elhíttetni velem, hogy erről az eseményről a legfejlettebb amerikai technikával nem lehetett volna abban az időben tökéletesen éles filmet készíteni. Van nálam egy könyv a normandiai partraszállásról, és az ütközet hevében nyilván bújva és stresszben készített haditudósítói felvételen teljesen élesen látszanak, repülésük közben, a rakétavető hajóról kilőtt rakéták. És röviddel a háború után már tömegfogyasztásra jelentek meg a színes filmek. Csak nem sajnáltak volna erre az eseményre egy színes tekercset?

Fejletlen a szuperintelligencia?

Az ufológusok komoly arccal értekeznek olyasmiről is, hogy repülőgépek összeütköztek UFÓ-val. Igaz, hogy sérült, lezuhant UFÓ sosincs, roncsdarab nincs, csak olyasmi, hogy *menet közben ütést éreztek a gépben*, illetve, hogy a lezuhant gépen olyan nyomok voltak, mintha már a levegőben ütközött volna valamivel. Forrásom 3-4 ilyen esetet ismertet. Ha arra gondolok, hogy az ember a radartechnikát és automatikát fél évszázad alatt fejlesztette annyira, hogy ma már a robotfelderítőkbé fél Európányi területről előre beprogramozzák a kiemelkedőbb tereptárgyakat, és az alacsonyan repülő gép automatikusan elkerüli azokat, nem hiszem el, hogy egy csillagközi űrhajózásra több ezer év óta képes civilizációnak ne lenne olyan technikája, amellyel elkerüli a nála jóval lassabb gépekkel történő összeütközést.

Kiképzés alatt állunk!?

Meglepően rossz hatások!

Ismételten emlegetem a több ezer évet. Ennek oka, hogy egyes elszánt "szakemberek" meggyőződve állítják, hogy az emberi kultúra fejlődésének mérföldköveit a földönkívüliek fajtanemesítő, illetve oktató munkájának köszönhetjük. Ők nemesítették ki génmanipulációval a neandervölgyi ősemberről az intelligensebb cromagnoni ősembert, ők tanították meg az embert tüzet gyújtani, piramist építeni stb. Ez pedig azt jelenti, hogy több tízezer éve állunk felügyelet és "kiképzés alatt". Ehhez a csacsisághoz olyasmi "bizonyítékaik" vannak, hogy pl. Ezékiel prófétának a bibliában leírt csodás történeteit szárnyaló fantáziával űrhajósokkal való találkozás leírásának tekintik. Ezen kívül egyes ősi afrikai sziklarajzokon az ősnégerek gömb alakú maszkokat viselnek a fejükön, amikben e "szakemberek" ősi űrlátogatók sisakjait vélik felismerni.

Az, hogy egy közel gömb alakú fejre gömb alakú maszkot illesztenek, annyira kézenfekvő dolog (a televízió tanúsága szerint napjaink primitív törzseinél is szokásos), hogy ebből semmi következtetést nem lehet levonni. A piramisok építése pedig csak egy primitív állam fejletlen lakói részéről tiszteletet parancsoló teljesítmény. Egy űrhajózásra képes civilizáció részéről feltűnő ostobaság lenne ilyesmire energiát vesztegetni, ahelyett, hogy mondjuk az államszervezés gyakorlati ismereteit, a tízes számrendszert, vagy a tömeges lakásépítkezés technikáját tanították volna meg. Nem beszélve arról, mire jutottak több tízezer éves állítólagos oktatással! Hasonlítsuk össze azzal, ahogyan pl. a fehér ember megjelenése és "oktató munkája" mintegy száz év alatt átalakította a bennszülött törzsek egész életét és kultúráját. Nemrég láttam egy ausztráliai riportot, ahol a bennszülött munkásokat helikopter szállította munkahelyükre, egy építkezéshez. S a riportert – lehet, hogy némi túlzással – megjegyezte: e munkások legtöbbször a nagypapája még emberevő volt. Honfitársaik közül pedig sokan a legkiválóbb nyugati egyetemekre járnak. Ezt értük el egy primitív társadalommal mintegy száz év alatt. Mi pedig egy szuperkultúra állítólagos oktatása mellett 4–5000 év alatt jutottunk el nagy keservesen a keréktől az első gőzgépig.

A tudományra legyintő ufológus szakértelem

Hát a fenti elképzelés bizony olyan gyenge, valószínűtlen és ellentmondásos, hogy elképedésünk csak akkor marad abba, amikor megtudjuk, hogy szerzőjének eredeti szakképzettsége: szakács. Biztos vagyok benne,

hogyan az antropológia és kultúrtörténet tudósai hamarabb készítenének kifogástalan gombás marhasültet, mint e világhírű(!?) szerző kifogástalan fejlődéselméletet.

Jöhetnek az UFÓk

Kész vagyok

A rendelkezésemre álló szűk keretek között igen vázlatosan megpróbáltam érzékeltetni, miért nem hihetők az UFÓhitűek lelkes híradásai és lelkes, de dilettáns elméletei.

Akkor hát nem hiszek a földönkívüliek látogatásának lehetőségében? Nos, csak egyet tudok biztosan, hogy ami híradásokat eddig hallottam, azok annyira másodkézből valók, annyira felületesek, megalapozatlanok, ellentmondásokkal teliek és az ügyszó annyira méltatlanok, hogy nincs olyan híradás, amire azt mondhatnám: ez az volt.

Majd ha a magyar tévé és rádió adását, megszakítva jelenti be, hogy ittésitt leszállt egy földönkívüli űrhajó, ennyi kis zöld (kis szürke, nagy fényes, mit tudom én) ember ült benne, 200 fős amerikai tudósküldöttség útban van a helyszínre, az ENSZ főtitkárhelyettese útban van a helyszínre; és utána hetekig csak arról közvetítenének, hogy a lények hol jártak, mit ettek, hogy kommunikáltak mit mondtak, honnan jöttek, mit akarnak - nos, akkor majd tudom, hogy történt valami, ami az emberiség történetében hasonlíthatatlan és egyedülálló!

De addig, ha fantáziálni akarok a világegyetemi életről, inkább olvasom például Paul Davies: Egyedül vagyunk a Világegyetemben? c. könyvét, amit az olvasónak is melegen ajánlhatok.

Természetesen beismerem, hogy ha ma este csenget az ajtómon egy kis zöld emberke, és meghív egy űrutazásra, nos akkor fenti nézeteimet módosítanom kell.

Munkám segítésére tisztelettel kérem az Olvasót, hogy ha volt saját magának, vagy környezetében valakinek UFÓ-élménye, megbeszélés és elemzés céljából értesítsen a Paksi Tükör szerkesztőségén keresztül!

Vinnay István

Egy klallítás ürügyén

Amikor napokkal ezelőtt felkértek, hogy írjak Rólad, szinte gondolkodás nélkül beleegyeztem. Most pedig itt ülök tollal a kezemben és nem szavak, mondatok, hanem képek jelennek meg előttem. Töredékek az életemből. Egy mosoly, egy gesztus, egy illat, csupa apró mozzanat. Össze kéne raknom, mint egy mozaikot, mint egy széttört értékes kínai porcelánt, de tudom, akkor sem kapnám vissza ugyanazt az eredetit. Az Embert. Istenem, nem is akármilyen Embert.

Emlékszel? Hogy megtáncoltattál egy réges-régi pedagógusbálon? Pörögtünk, forogtunk fáradhatatlanul. Jókedved átragadt ránk, mint egy gyöngyöző kacagás.

És a táborozásokra emlékszel-e? Mennyit dolgoztunk, törtük a fejünket, hogyan lehetne a gyerekek figyelmét

a művészet, az alkotómunka felé irányítani? Sokat tanultam Tőled erről a keservesen gyönyörű hivatásról. Hogyan kell minden egyes kisgyermekben megkeresni, felkutatni azt a meghívó tehetséget, szikrát, amely bizonyosan benne lakozik. Hogyan kell tiszta lélekkel és hittel példát mutatni, ahogyan azok a bizonyos "lám-pások" tették hajdanán. Tudom, kihalófélben lévő fajta, de még itt-ott felbukkan ebben a pénzszagú, karrierhajászó világban. Ha nyitott szemmel járunk, könnyen felismerhetjük őket. Tiszta tekintetük, nyílt szívük, egyenes jellemük, önmagukból önzetlenül adni tudó képességük a többi halandó fölé emeli őket.

Jó ember - szokták mondani. Igazuk van.

Emlékszel? Mikor rajongásig szeretett gyermekeidet beírtad a dzsúdó szakosztályba? A pici lányka még copfos kis alsós volt, a legényke valamivel nagyobb. De büszkén is nézted őket ! Később, mikor fiad már komoly versenyeken is indult, egy-egy keményebb mérkőzésen azon izgultunk, rosszul ne legyél. Annyira drukoltál, féltetted őt. De féltetted a tiédet valamennyit. Leginkább az élet sötétebbik oldalától. A legsötétebb, a halál, tabu volt Számodra. A fekete színt is kitiltottad az életükből, életedből.

Látod? Hiába igyekeztél annyira, ettől az egytől nem tudtad megóvni őket. Nem is tudom, honnan, kiktől kaphatták a gyászruhát, hogy azon a szörnyű napon, temetésed napján illő módon megjelenhessenek. Azt a képet, míg élek, nem felejttem el. Körülötted a tengernyi koszorú, virágcsokor, a mozdulatlan és lelke mélyéig megrendült tömeg, középtűt a család. A két nő ül, mögöttük az álló fiú egyik karjával óvón átöleli édesanyja vállát, másikkal húga félrebillent fejét tartja. Mintha a világ összes fájdalma sűrűsödött volna össze abban a mozdulatban.

Ne beszéljünk erről többet, jó?

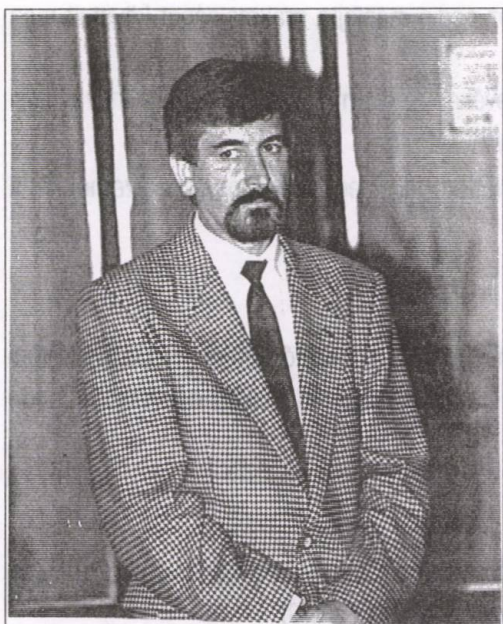
Látod? A kiállításod, bár a meghívón az szerepel "emlékkiállítás", újra megörvendeztet minket. Meghatódva hallgatjuk ugyan végig a bensőséges megnyitót (annyian vagyunk, hogy sokan kiszorulunk az előtérbe), de képeid, festményeid között járva, mintha újra valóságosan is találkoznánk Veled. Együtt mosolygunk a családról készült képek előtt, együtt ringatózunk a kedves dunai csónakon, érezzük a friss tavaszi illatokat, melyeket a légies pasztellszínek varázsa csal elő.

Mi, akik eljöttünk erre a megnyitóra, tanárok, orvosok, óvónők, kétkezi munkások, igazgatók és beosztottak, gyerekek és felnőttek varázsütésre közösséggé olvadunk. Egy olyan közösséggé, amely eljött tisztelegni az előtt az ember előtt, aki LÁMPÁS tudott lenni közöttünk.

Kanczler Istvánnak hívták.

Pál József Péterné
rajztanár
volt kolléga és barát

“Mindig úgy ülök le, hogy tudom, mit fogok csinálni.”

Amikor elkészül egy kép, akkor hegedülök...

interjú Györfy József festővel

- *Mikor kezdődött a festéssel való kapcsolata?*

- Egészen kisgyerek koromban kezdődött. Rajzolni már egészen korán is nagyon szerettem. Általános iskolás koromra visszaemlékezve, 6.-7. osztályban kezdtem komolyabban foglalkozni a festéssel. Dávodon születtem -ez a kis település Baja mellett fekszik-, ott jártam általános iskolába, és rajz szakkörbe is, amit a nagyon kedves, lelkes rajztanárom

vezetett. Már akkor is úgy éreztem, hogy ezt szeretem csinálni, és talán tudom is, tehát érdemes vele foglalkozni.

Nagyon sokat jártam kint a szabadban nyáron, jó időben, de a rajz szakkörösökkel is szinte tavasztól őszig a természetben alkottunk. Itt ismertem meg a grafikát, a szénnel való rajzolást. Egymást is lerajzoltuk, így gyakorlatot szereztünk alakok, portrék készítéséből is, és a természet ábrázolásból is.

- *A rajz szakkör után hol foglalkozott tovább a művészettel?*

- Nagyon bizonytalan voltam, hogy milyen pályára menjek, és végülis nem a képzőművészeti gimnáziumot választottam. Arra gondoltam, hogy ha ezt a szakmát választom, akkor később nem tudok majd megélni, mert nem egy biztos, "kenyérkeresési" lehetőség. Kicsit más területre, erdészeti technikumba szerettem volna jelentkezni. Itt egy éves gyakorlati időt kellett letölteni a négy éves iskola előtt. Bedobtak a mélyvízbe, mindenféle erdei munkában részt kellett vennem, havonta jelentéseket kellett készítenem az iskola számára, mégsem sikerült bejutnom a technikumba. Az egész nagyon rosszul kezdődött, elkéstem a felvételi vizsgáról... Ez az iskola Szegeden volt.

Elindultam éjjel kettő órakor felvételizni, de mire megtaláltam az iskolát, a matematika vizsga már teljesen lezárult.

Így kerültem aztán a dunaújvárosi papíripari technikumba, a végzettségem is papíripari technikus.

A rajz és a festészet azért mindvégig megmaradt bennem. Amikor a technikumba jártam, akkor is a műszaki rajzot szerettem.

Tizenéves fejjel még nem éreztem azt, hogy jobban kellene foglalkozni a festéssel, inkább előtérbe került egy másik dolog, megtanultam hallásból hegedülni. Azóta nagyon szeretem a muzsikát is.

Később, húszéves koromba jött újra vissza igazán a festészet szeretete, és attól fogva folyamatosan festek.

Dunaújvárosban laktam és ott autodidakta módon önképzéssel festettem. Abban az időben nem voltak kiállításaim, csak a magam örömeire dolgoztam. Rengeteg kiállítást néztem meg, ismertem a művészeket is, mégsem jelentkeztem egyik alkotóközösségbe sem. Ez valahogy kimaradt abban az időben. Beszereztem főiskolai tankönyveket és magam tanulgattam. Közben a könnyűipari műszaki főiskolára jártam, és nem volt sok időm, hogy a festéssel foglalkozzak. Végülis nem végeztem el a főiskolát, amit ma már nagyon sajnálok, de így van

jól. Ugyanis 1983-ban Paksra költöztünk az atomerőmű miatt, ez pedig másfajta szakmaiságot követelt meg tőlem.

Ám azóta folyamatosan festek, és itt Pakszon már szakkörben is tevékenykedtem Halász Károlynál a művelődési házban, és beléptem egy tolna megyei művészeti egyesületbe, az ART 999-be.

Ennek a központja Szekszárdon van. Az egyesületen keresztül lettem tagja egy országos szervezetnek is, a Szabad Képző- és Iparművészek Országos Egyesületének.

- *Az atomerőműben mivel foglalkozik?*

- Kezdetről fogva a vegyészeti osztályon dolgozom, korábban dekontamináló művezető voltam, jelenleg dekontamináló technológus vagyok. Ebben az a jó, hogy az állandó délelőtti munkarend mellett délután szabadon tudok a hobbimmal foglalkozni.

Teljesen külön világ a munkahelyem és a hobbim.

- *Sokakat érdekel az a kérdés, hogyan alkot a művész? Ön melyik csoporthoz tartozik? Sokáig dolgozik egy képen, vagy amikor megjön az ihlet, akkor addig nem ül le, amíg nincsen kész a mű?*

- Ez mindig változó. Amikor új tájat, vagy környezetet látok, akkor szinte azonnal jön, hogy ezt meg kell festeni. Ez a legjobb, ilyenkor minden ott van, és nagyon gyorsan eldől, hogy mi a téma. Legutóbb a Badacsonyban festettem a szigligeti domb oldalában. Ez tudatos választás volt, készültem előre, így minden eszköz kéznél volt. Egyébként mindig van velem egy rajzmappa, és ha hirtelen látok valami szépet vázlatokat készítek, és otthon festem meg.

Mindig úgy ülök le, hogy tudom mit fogok csinálni. Realista stílusban festek, a valóságnak megfelelően, és ha látok egy erdőrészt, egy régi házsort, vagy egy sáros utat, akkor az élénken megmarad az emlékezetemben és csak le kell rajzolni. Most éppen akvarell képeket festettem az utóbbi napokban, de többségében olajjal fára vagy vászonra dolgozom.

Bár nem jártam főiskolára, nem jelent gondot a technika megválasztása. Úgy érzem egyre több dologra ráérezek, és sok szakirodalmat is olvasok.

- *Vannak olyan helyszínek, ahová rendszeresen visszajár?*

- Igen vannak. A környéken Győrköny, Dunakömlőd, kicsit távolabb Badacsony illetve a Balaton-felvidék és szűkebb hazám Dávod, ahol van egy nagyon kellemes platános a Ferenc-csatorna partján nagyon szép környezetben. Már gyerekkoromban is jártam ide alkotni, sajnos mostmár egyre ritkábban jutok el oda.

Nagyon szeretem a régi parasztházakat, a tanyavilágot, mindig megkapó számomra a látványuk. Kedves témám az erdő, az erdei út és minden, ami szép a természetben.

- *Melyik színeket, színvilágot kedveli?*

- Elsősorban az élénk színeket kedvelem. Voltak időszakok, amikor zöldes árnyalatú képeket festettem, később jöttek az őszi színek, és ma is ezek a barnás, sárgás árnyalatok a kedvenc színeim.

- *Átlagosan mennyit dolgozik egy képen?*

- Ez attól függ, hogy mit ábrázol a kép. Többet elidőzök, ha alakokat festek, de egy tájképet egy-két óra alatt megfestek. Kinn a szabadban muszáj gyorsan dolgozni, mert a fény és az időjárás pillanatok alatt változik, legfeljebb otthon igazítok, korrigálok egy kicsit. Nem jellemző, hogy napokig dolgozom egy festményen, sőt, van úgy, hogy egy nap többet is elkészítek.

Otthon is mindig adódik valamilyen munka, amiben segíteni kell, így aztán jól be kell osztani az időmet. Szerencsére a családom nagyon szereti a képeimet. A feleségem az első, akinek a véleményét kérem, amikor elkészülök egy festménnyel.

- *Mióta láthatja képeit a nagyközönség?*

- 1983 óta folyamatosan. Először az egyesülettel közös kiállításaink voltak, 1989-től jelentkeztem önálló kiállításokkal. Többnyire a Paks környéki falvakban, és kisebb városokban. Tolnán, Bonyhádon és Baján is volt már kiállításom. Legutóbb idén március 10-től április 6-ig Dunaújvárosban a Bartók Béla Művelődési Házban láthaták az érdeklődők festményeimet.

- *Egy művész célja mindig a folyamatos fejlődés. Önnek milyen távtati céljai vannak?*

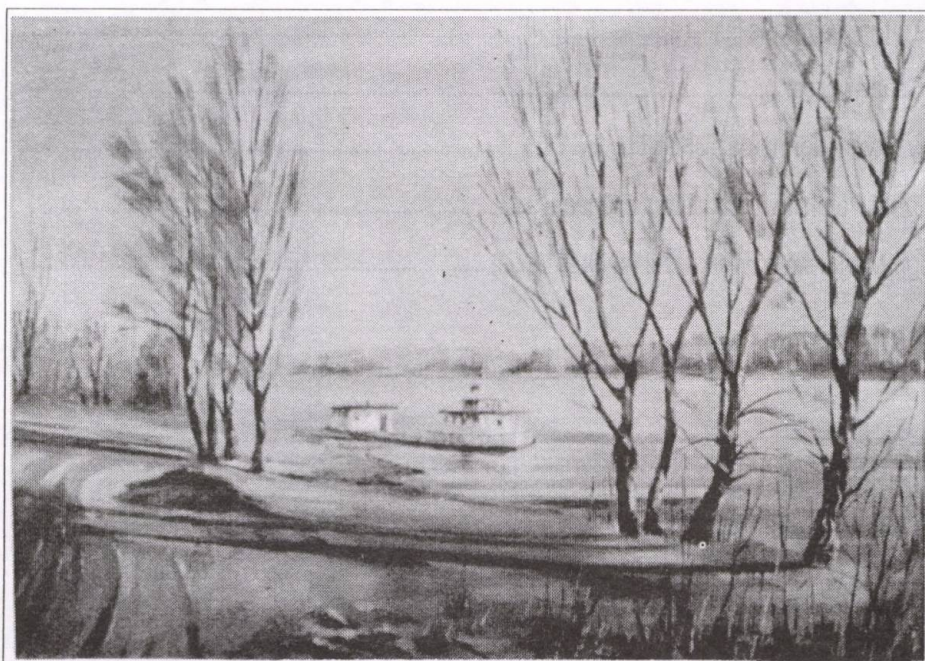
- Minél jobban el akarom sajátítani ezt a művészetet, mert bennem van, és érzem, hogy enélkül nem lenne teljes az életem. Célom természetesen az, hogy minél jobb képeket fessek. Amikor megdicsérnek egy festményemet, mindig azt szoktam mondani, hogy ez még semmi, majd ezután fogok jó képeket csinálni. Ez nem jelenti azt, hogy a régi képeimmel elégedetlen vagyok, de ma már meglátom bennük a hibákat, és másképp akarom csinálni.

A technikában az utóbbi időben már festőkéssel is dolgozom, nem csak ecsettel, ez egy kicsit más feladatmegoldást jelent.

Szeretnék portrékat is festeni, mert már csináltam néhányat és úgy néz ki, hogy érdemes gyakorolni. Szeretnék még sok-sok tájképet is festeni, és sok kiállításon részt venni.

- *És a hegedű? Marad ideje játszani a hangszeren?*

- A zene megmaradt az életemben, amikor elkészül egy kép, akkor hegedülök.

TARTALOM

1. Bencze Barna: Két régi képeslap (címlap és hátsó borító fotó)	
2. Szerkesztőség: 100 éve halt meg Jámbor Pál	1
3. Hiador (A Bácskai Napló utolsó riportja Jámbor Pállal)	2
4. A TelePaks Szabadkán (riport)	4
5. Beregnyi Miklós: A komtragédiára emlékezve	6
6. Prantner Csilla: "Rekviem: a vasútért, a múzeumért"	18
7. Szarka József: A Paksi Vasúti Múzeum... ..	25
8. Beregnyi Miklós: A Paksi Konzervgyár Híradója... ..	26
9. Szarka József: Allen Ginsberg elment... ..	40
10. Allen Ginsberg: Üvöltés (vers)	41
11. Oláh Zoltán: Pataki Tímea versei elé	44
12. Pataki Tímea versei	44
13. Oláh Zoltán: Vallomás	45
14. Széll Csaba versei	45
15. Vinnay István: Jönnek az UFÓk?	47
16. Pál József Péterné: Egy kiállítás ürügyén	55
17. Czinege Mária: Amikor elkészül egy kép	57

"PAKSI DUNA RÉSZLET"

felirat olvasható azon a képeslapon, amelyről a század első éveinek hangulata árad. A felvétel 1905 körül készülhetett. A képen a Duna utcától az Anna utcáig húzódó partszakasz, a főlső kanyarig a Duna víztükre látható, rajta Paks akkori képéhez szorosan hozzátartozó vízimalmokkal.

A Duna és a város szerves kapcsolatát még nem választotta szét az országút és a vasút töltése. A DUNA utca utolsó épületét, az egykori Galambos féle házat csak egy keskeny út választja el a vízparttól. A partot szegélyező út a valamikori vontató út emlékét őrzi. Itt mentek azok a lovak, amelyek a Dunán felfelé haladó hajókat, dereglyéket vontatták. Legtovább a paksi halászok használták ezt az utat. A hálókkal megrakott csónakokat emberi erővel vontatták felfele a folyón.

A partszakasz közepén magasodó jegenyefa minden vízen járó ember számára sok évtizeden keresztül ismerős volt. Irányt mutatott.

1886 óta itt volt Paks szabadkikötője.

1912-ben a magyar hajózási vállalat – MFTR - itt létesítette kikötőjét.

1930-ban a MFTR és az osztrák hajózási vállalat a DDSG fúziója után a korzó elején levő hajóállomásnál kötöttek ki a személyhajók 1966-ig, a személyforgalom leállításáig.

A vízimalmok két csoportot alkotnak a képen, az előtérben levő malmok az alsó révben a távolban levők a felső révben állnak. A képen elég jól megfigyelhető a vízimalmok felépítése, házhajó, völgyhajó és a köztük elhelyezkedő kerék.

A malmok és a vízpart között két talp (tutaj) látható. A Kárpátokban kivágott fenyőfákat idáig úsztatták le és a helybéli fakereskedők értékesítették.

A képet nézve eszünkbe juthat Pákolicz István mondata: "Nagyon sajnálom, hogy egyetlen paksi vízimalmot se sikerült megmenteni."

Bencze Barna

PAKSI TÜKÖR

irodalmi-művészeti és helytörténeti szemle

IV. évfolyam, 1. szám, 1997. június

Szerkeszti a szerkesztő bizottság:

Beregnyei Miklós felelős szerkesztő, Herczeg Ágnes olvasó szerkesztő

Rovatszerkesztők:

Gyórfy József művészet, Oláh Zoltán irodalom, Takács Miklós helytörténet

Tördelés: Törökné G. Judit

Kiadja a Jámbor Pál Társaság, Készült: PA Rt. Nyomda 97/1941. sz.

Felelős kiadó: A JPT elnöke

A szerkesztőség címe: Paks Városi Könyvtár, Villany u. 1.

ISSN: 1218-2109

